

Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Šaŋ

Lilaya in

Akayëta aŋo, Šaŋ, asëfan abat ar Yesu Kërisët, ÿëgwëk. Areyfa ko reyand mëne Yesu ex Eyeyfan ed hik ala el. Mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, Afexën ar beyfa baxo Kaxanu alaŵënëli këŋo laŵënëliw gër ngwën an. Gër akayëta aŋo becarax benjongëbeki bend ri ko Yesu eni maxën bela bën mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an. Gayikwa ar kë ŵa mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, kë šotënd aniyān and din ir din and ŵëlawënëgu këbi benëŋ bend bela beŋ dek gër ebar ro. Er ex gër akayëta in:

End eyeyfan ed Kaxanu do gë epemëra ed Šaŋ Batis eŋ: 1.1-34.

End eyata ed bësëfan eŋ: 1.35-51.

Ɓecarax benjongëbeki bend Yesu beŋ: 2.1-12.50.

End ecës ed Yesu do gë ekani ed gër ecës eŋ: 13.1-20.1-10.

End canaya ed Yesu gër bësëfan bërexëm ak: 20.11-21.25.

End eyeyfan ed Kaxanu eŋ

1 ¹ Elod gër ÿānar hik eyeyfan el, do Eyeyfan el ebax gë Kaxanu, do Eyeyfan el hik Kaxanu. ² Elod gër ÿānar hi këni, Eyeyfan el do gë Kaxanu. ³ Er ex yo gë mëŋ ri ko Kaxanu, do ÿoweŵ ax gi ex na er bayik axo di ex na gë mëŋ. ⁴ Gër eyeyfan elo šanëguk aniyān aŋ, do aniyān aŋ ex angoben and bela aŋ. ⁵ Angoben aŋ ħobak ecamëdan el, do ecamëdan el aŋo kwëtaya ex na.

⁶ Akey amat, ħatëgu ko ala, ga laŵënëgu këŋo Kaxanu, oŵac orexëm ol ex Šaŋ. ⁷ Mëŋ ŷow bax exo gi sede, eni kwëtaxën angoben aŋ dek bela bën. ⁸ Šaŋ aŷow fo ŷow baxo exo gi sede ir angoben in axo gi bana mëŋ dëŋ angoben aŋ. ⁹ Eyeyfan el ex angoben and dal and këŋo ħoband ala ar ex yo aŋ; aŷow ŷow bax gër ngwën. ¹⁰ Aŷow ŷow bax gër ngwën, barikan ngwën in elod aŋo nang ex na, xarak Kaxanu, paŋ gë angoben ri ko ngwën in. ¹¹ Angoben aŋ ŷowëk gër ebar edexëm, do bërexëm bën ħëp këni eno kwëtaya. ¹² Barikan, bër xwëta këŋo bën dek, bër xwëtak oŵac orexëm bën, këbi yëlënd panga ind eni gixën obaš or Kaxanu. ¹³ Kaxanu dëŋ ri këbi obaš orexëm gë oŋandi odexëm ok, ax gi ex na gë ošat do gë oŋandi od eman, ax gi ex na ang këno rëwënd ala ak, ax gi ex na dëŋ oŋandi od ala. ¹⁴ Eyeyfan ed Kaxanu el hik ala, lëg ko gër ebar edebi, wat këmi enjaran endexëm eŋ, enjaran en Asëñiŵ ar tañ, ar xaniwëk gër

Faba Kaxanu eŋ, yēm ko gë oyekax ol do gë đal in. ¹⁵ Ata *Ŝaŋ Batis ga ko rey'a poyoma endexēm eŋ, xeŷ ko: «Mēŋ ex ar bame rend: “Ar ke sēfēgund an, lēngwatēgu ke gayik mēŋ anēka hi ko đamana me gixēn.”» ¹⁶ Ata bīyi đek kēbo yēlēnd đek oyekax orexēm ol do kēbo baŝēnēnd key yo key. ¹⁷ Gayikwa acariya aŋ paβ gë Moyis yowēk gēr ngwēn, oyekax ol do gë đal in yowēk gë *Yesu *Kērisēt. ¹⁸ Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu, barikan Asēñiŷ ar tañ an, ar pēlot gēr yomb irexēm an fo nangēn kēbo.

End osede or Ŝaŋ Batis eŋ

¹⁹ Baxētīn osede or rey'a baxo *Ŝaŋ Batis gēr Bēšēwif bēr xaniw bax elod gēr Yerusalem ga laŵēnēgu kēnēbi bēšadaxan do gë bērandēwēra and Lewi, eno mēkara mondako: «Wēj noŷo wa hi kēy?» ²⁰ Ata mēŋ axo y'ax ex na, yaka kēbi fac: «Wēno, ame gi ex na đe Afexēn an!» ²¹ Wēka kēno bēte: «Noŷo cēŋ hi kēy? Ba wēj nde ex Eli?» Yaka kēbi bēte: «Ali, ame gi ex na Eli.» Re kēni bēte: «Do wēj nde ex alaŵēnel ar Kaxanu ar bax yowēnd an?» Yaka kēbi: «Bētēdēn!» ²² Aŋo re kēni: «Noŷo wa hi kēy? Mi bakaxēn gë eyaka gēr bēr laŵēnēgu kēbo! Wēj dēŋ noŷo kēy' rend hi kēy?» ²³ Yaka ko Ŝaŋ:

«Wēno ex oniŷ or kē xeŷēnd gēr *ladawe ol, Wēno kē rend: “Dēbētīn fēña ir Axwēn in”,

mondako re baxo alaŵēnel Esayi^a».

²⁴ Ata bērolaŵēn bēr wēkara bēn *Ofariseŋ ebox. ²⁵ Wēka kēno: «Ine cēŋ kēy'ēbi buyixēnēnd bela bēn gayikako aŷ gi ex na Afexēn an, aŷ gi ex na Eli, aŷ gi ex na bēte alaŵēnel ar kē yowēnd an?» ²⁶ *Ŝaŋ Batis yaka kēbi: «Wēno gēr men kēmēni buyind bela bēn. Barikan, ala ex na mērēxand irewēn, ar ano nang ex na; mēŋ ke sēfēgund! ²⁷ Wēno ado axe ñap ex na me pēt ogux od baped bandexēm ok.» ²⁸ Mondako xuca bax eŋo gēr ingol ind Betani, ekeg *Yurēdeŋ in, gēr ed baβi buyirand *Ŝaŋ Batis bela.

End ŝadaxa eŋ

²⁹ Nē ecan ijo, *Ŝaŋ Batis watēgu kēŋo *Yesu ga ko yow. Ata fel kēbi bēr xeta baŋo bēn: «Nēkodo ar kēŋo ŝadaxa Kaxanu exo dēxētaxēn amena and ngwēn an^b. ³⁰ Mēŋ bamo rend: “Ar ke sēfēgund an lēngwatēgu ke gayik mēŋ anēka hi ko đamana me gixēn.” ³¹ Wēno amo nang bana. Eno nangaxēn bulunda ir Isērayel in kēmēni buyixēnēnd bela bēn gēr men.» ³² *Ŝaŋ Batis

^a1.23 Esayi 40.3

^b1.29 Ar ex gi moŋateli: Nēkoyino xondo ir edafe ir kēŋo ŝadaxa Kaxanu in.

areŷa rey'a baxo bête: «Awat wat këmo Angoc Amënëk aŋ ga ko fedaw, elod gër orën, ang eďëxwëte epeŷax fo, lapa ko gër ndexëm, do bayi ko laŋ gër ola orexëm.³³ Wëno dëŋ amo nang bana. Ar laŷënëgu ke mëni buyind bela an fel baxe: “Ar këŷo wat ga lapaxën këŋo Angoc Amënëk aŋ, do exo bayi laŋ gër ola orexëm kë buyind gë Angoc Amënëk aŋ.”³⁴ Awa wëno ga wat këmo këme rey'axënënd mëne mëŋ ex Asëñiŷ ar Kaxanu an.»

End bësëfan bëŷanar eŋ

³⁵ Në ecan ijo, *Ŝaŋ Batis gë bësëfan bëxi bërëxëm baka këni gër ed baŷi buyirand bela. ³⁶ Ata *Ŝaŋ Batis, ga wat këŋo *Yesu ga ko xuca, re ko: «Nëkoyino wa ar këŋo ŷadaxa Kaxanu an!»
³⁷ Bësëfan bëxi bëŋo ga wël këno, sëf këno kwël *Yesu. ³⁸ And nëkona ko aŋ, wat këŷi ga këno sëfa. Ata wëka këŷi: «Ineŷa kën ŷaland?» Yaka këno: «Rabi» (Asëŷali), mi nang gër ed lëg këŷ yandi këbo. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Awa ŷowën en nang.» Ga sëfa këno eni nangëx gër ed lëg ko, bayix këni gë mëŋ xali eňan eŋ poxoŷ gaf in.

⁴⁰ Andëre, abinëm ar Simoŋ Piyer, ebax asëfan abat gër bëxi bër wël baŋo *Ŝaŋ Batis do sëfa bano *Yesu bën. ⁴¹ Ga ŷen këŋo pere Simoŋ, ar acël amat gë mëŋ an, felëgu këŋo: «Biyi anëka watëgu këmo wa Afexën an» (Kërisët). ⁴² Ata Andëre wëlaw këŋo gër *Yesu. Ga faŷër këni gë Simoŋ, Yesu re ko: «Wëŷ ex Simoŋ, asëñiŷ ar ŷaŋ! Gërëgako, Kefas nëngwët këmi.» (Ekaŷ).

⁴³ Në ecan ijo, *Yesu xani ko ond gër ebar ed *Galile oŋ, do fed këni gë Filip. Yesu fel këŋo: «Tëfële wëno.» ⁴⁴ Filip, Abetësayida hi baxo, angol amat gë Andëre do gë Piyer. ⁴⁵ Filip ga ŷen këŋo Natanayel fel këŋo: «Biyi anëka wat këmo wa ar re këno gër acariya and Moyis do bakayëta band bëlaŷënel an: *Yesu Ibënasaret, asëñiŷ ar Yosef an.» ⁴⁶ Ata re ko Natanayel: «Ine? Enjekax end fe ngwa kë xaniw gër Nasaret?» Yaka ko Filip: «ŷow eŷo wat!» ⁴⁷ *Yesu wat këŋo Natanayel ga ko ŷow gër ndexëm, re ko: «Dodo nëkoyino Ayisërayel ar ďal an! Anëx ax gi ex na gër ndexëm.» ⁴⁸ Wëka këŋo Natanayel: «Feye ngwa nang këŷe?» Ata re ko *Yesu: «Đamana exi ŷenëli Filip gogo nde wa wat bami moŷëpa ďila gër andan.» ⁴⁹ Aŋo re ko Natanayel: «Asëŷali, awa wëŷ ex Asëñiŷ ar Kaxanu an! Wëŷ ex emun end bulunda ir Isërayel eŋ!» ⁵⁰ Re ko bête *Yesu: «Ba gayik afel fel këmi ďila gër andan wat bami nde xwëtaxën këŷe, awat këŷ wat bend xucak eŋo.» ⁵¹ Re ko bête Yesu: «Đal in këmun felënd, awat kën wat orën ol fol do omeleka od Kaxanu ok ga këne semëra wëno Asëñiŷ ar ala an, oko ŷaŋ ŷaŋ, oko gëď gëď.»

End ecarax eñanar eŋ

2¹ Ga xucak bakey baki, hik ekana gër ingol ind Kana, gër ebar ed *Galile. Mari, nëm ir *Yesu na baxo. 2² Ga w̄ac këno *Yesu gër ekana elo, yow ko mēj bēte gē bēsēfan bērexēm ak. 3³ Ga xwētək ngoy' iŋ, nëm ir *Yesu sēka kēŋo, re ko: «Ngoy' aŋi bo ex na đe!» 4⁴ *Yaka kēŋo Yesu: «Asoxari, ineŋa bar ke wēj gē wēno gër endey' eŋo? Apēxēd andam aŋ ax yow ex na pere.» 5⁵ Mari fel kēbi bēriyenin bēn: «Diyidēn er kēŋun fel yo!» 6⁶ Ata gër iciw̄ iŋo baŋeŋa banjongamat band oxaŋ ofēsēpēs hi bax na. Gër baŋeŋa baŋo bani yifēnd men ond bani nebaraxēnēnd Bēsēwif oŋ, ang rēp bax ak. Apeŋa kala gwēr oditēr keme aŋand. 7⁷ Ata re ko *Yesu: «Yifin tan men oŋ apeŋa kala cēm.» Yifēra kēni cēm cēm. 8⁸ Re ko bēte: «Dēmbēnino gērēgako enjar end ofēna eŋ exo tēy'ix.» Rēmbēn këno do yēlēx këno. 9⁹ And sēy'i ko enjar end ofēna aŋ, men oŋ nēngwētək ngoy', (axo nang bana feye xaniwēk ngoy' iŋo, xarak bēriyenin bēr rēmb bax men bēn anang nang bani). 10¹⁰ Enjar end ofēna eŋ w̄ac kēŋo icēn iŋ, re ko: «Oko wēj aŋ nang ex na nde mēne and kēy' nēcēt ngoy' inēngax xali ebi kor bela aŋ, anēbi tēndēnd na bēte? Do wēj kēy' nēcētēgund ngoy' inēngax iŋ xali gērēgako.» 11¹¹ Mondako ri baxo *Yesu ecarax eñanar eŋ gër ingol ind Kana, gër ebar ed *Galile. Mondako w̄asin baŋi enjaran endexēm eŋ bēsēfan bērexēm bēn, ata xwēta këno. 12¹² Ga xucak ekana el, *Yesu baŋa ko gër angol and Kafarēnawum. Sēfēr kēni gē nēm, gē bobinēm do gē bēsēfan bērexēm bēn. Baŋeŋa baŋeñēfēne fo rix bani.

End Yesu gër Aciw̄ and Kaxanu eŋ

13¹³ Ofēna or Apexa or Bēsēwif ol đam hi bax. Ata *Yesu ko yend y'aŋ gër angol and Yerusalem. 14¹⁴ Ga ĥat ko, sēk kēbi bēfan bēr oxey', gē bēr opeŋ, gē bēr olēxwēte do gē bēnēmb bēr kodī gēr yangana ir Aciw̄ and Kaxanu, đila nē baner. 15¹⁵ Na ga lēkw ko ongux w̄ayēra kēbi đek eni can yangana ir Aciw̄ and Kaxanu in, gē opeŋ ak, do gē oxey' ak. Yamēra ko bakwētaya band bēnēmb bēr kodī baŋ, ata yiŋarēk baŋama baŋ. 16¹⁶ Fel kēbi bēfan bēr olēxwēte bēn: «Nēcētīn bebijo ro! Ba an nang ex na nde mēne Aciw̄ and Faba aŋ and cale ex, do wēn nēngwēt kēn aciw̄ and apanēraxēn?» 17¹⁷ Ata bēsēfan bērexēm bēn xwita kēni oñēgw od rek: «Ebalēkēnali ed Aciw̄ andey' el, ang xodux fo ke ŋorēnd^c!» 18¹⁸ Ata bēlēngw bēr Bēsēwif bēn fel këno *Yesu: «Afo ey' di ecarax

mi nangaxën mëne wěj aŷap ŷap ki ey'ëbi nŷaŷënd bela bën gër Aciŷ and Kaxanu!» ¹⁹ Yaka këbi: «Ŋamin tan Aciŷ and Kaxanu aŷo do wëno me kanin në bakey batas.» ²⁰ Re këni bëte bëlëngw bër 'Bëšëwif: «Ba aŷ nang ex na nde mëne bëniy ofëxw onax gë bënjongimat baŷaxën këni Aciŷ and Kaxanu aŷo? Do wěj këŷ rend bakey batas fo këŷ ri kaninaxën?» ²¹ 'Barikan, *Yesu ga yaka këbi mondako end Aciŷ and Kaxanu and baxo rend eŷ, end eman endexëm eŷ baxo yey'anënd. ²² And xaniw ko gër ecës aŷ, bësëfan bërexëm bën xwita këni eyey'an elo, ata xwëta këni Oñëgw Omënëk ok do gë er babi fel *Yesu in.

²³ And hi baxo *Yesu gër Yerusalem, gër ofëna or Apexa aŷ, bëranjëm xwëta baŷo ga këni wat becarax bend baxo rind beŷ. ²⁴ 'Bari *Yesu aŷi kwëta bana gayik ðek fo nang babi, ²⁵ ax gi bana eno pel end ala gayikwa gë andexëm dëŷ baxo nangënd er ex gër emëkw ed ala in.

End Yesu do gë Nikodem eŷ

3 ¹ Alëngw ar 'Bëšëwif ebaxëna gër enga end *Ofariseŷ ar bano ŷacënd Nikodem. ² Akey amat, ŷe ko gëmëð gër *Yesu re ko: «Asëŷali, aye nang këmi mëne wěj Kaxanu laŷënëgu ki ey'ëbo tëŷali endexëm eŷ. Ala ax kor na exo di becarax bend wateli këmi beŷ angëmëne ani bar ex na gë Kaxanu.» ³ *Yesu yaka këŷo: «Dal in këmi felënd, ar ano dëŷ ex na gašëxe an axo kor na exo wat owun or Kaxanu ol.» ⁴ Ata re ko Nikodem: «Mondake ko xor ala eno dëŷ gašëxe and ko xar aŷ? Axor nde ko xor exo baka gër acël and nëm eŷo dëŷaxën gašëxe?» ⁵ Yaka këŷo bëte *Yesu: «Dal in këmi felënd, ar ano dëŷ ex na gë men do gë Angoc an, axo kor na exo ðil gër owun or Kaxanu. ⁶ Ar rëŷ këŷo ala an, ala fo hi ko do ar rëŷ këŷo Angoc and Kaxanu an, ar angoc hi ko. ⁷ Wěj kërexi caran na end re këme afo enun dëŷ gašëxe eŷ. ⁸ Ekoc el gand ed këŷo ŷandi kë xocënd do awël fo këŷ wël ga kë rëm. 'Bari aŷ nang na ba feye xaniwëk do ba feye kë ŷend. Awa mondako fo ex end ar rëŷ këŷo Angoc and Kaxanu eŷ.»

⁹ Ata wëka ko bëte Nikodem: «Mondake kë xor ex gi eŷo?» ¹⁰ Yaka këŷo *Yesu: «Okò, wěj këbi sëŷalind end Kaxanu eŷ bulunda ir Isërayel in nde do nem këŷ eŷo? ¹¹ Dal in, këmi felënd biyi end nang këmi këmun sëŷalind, osede orebi ol end wat këmi ex! 'Bari wën an mand na er këmi rey'and in. ¹² Angëmëne në edeŷa me bend gër ebar ro beŷ wën an mand na do mondake kën ŷa bend ŷaŷ gër orën beŷ? ¹³ Elod ala axo ŷe ex na ŷaŷ gër orën; wëno Asëñiŷ ar ala an fo fedawëk. ¹⁴ Ang xaŷ baŷo Moyis andën

and yawale gër ladawe ak, mondako fo këne xaŵ wëno Asëñiŵ ar ala an ¹⁵ do ar ke xwëta yo aŝot ko ŝot aniyān and din aŋ.

¹⁶ «Gayikwa Kaxanu mbaŋ ĥān këbi bela bër gër ngwën ro bën, mēj yëla xën këbi Asëñiŵ ar tañ arexëm an, do ar këjo xwëta yo exo cot aniyān and din aŋ. ¹⁷ Enimin, Kaxanu ebi pexëna xën bela bën laŵënëgu këjo Asëñiŵ arexëm an gër ngwën ro, ax gi ex na ebi nëpaxën. ¹⁸ Ar këjo xwëta Asëñiŵ ar Kaxanu an aŋo nëp na. Bari ar aŋo kwëta ex na an anëka nëp këjo gayik axo kwëta ex na oŵac or Asëñiŵ ar tañ ar Kaxanu ol. ¹⁹ Awa në eŋo këbi nëpaxën Kaxanu: ga yowëk angoben aŋ gër ngwën ro, bela bën ŝus këni, do ĥān këni ecamëdan el gayik bebër këni rind bën ax ye ex na. ²⁰ Ata ar kë wëndërand an kë ŝusënd angoben aŋ, do axo təkand na këdi kë fëlëtar beñëŋëna x bënd ko rind beŋ. ²¹ Bari kan, ar kë rind end dal an kë səkand angoben aŋ eni wata xën bela bën mēne bebër ko rind bën gë Kaxanu këni rind.»

End or gapak or Yesu eŋ

²² Ga xucak eŋo, *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye këni gër ebar ed *Yude, xeyërax këbi fën ba key do kënëbi buyind bela bën. ²³ *Ŝaŋ Batis, gër ed këbi buyind bela bayi baxo gër Enoŋ, ler gër ingol ind Salim gayik mbaŋ eba x men oŋ. Fën bani yend bela bën ebi buyix. ²⁴ Amëd aŋo ano përa bana pere *Ŝaŋ Batis.

²⁵ Ata akey amat, bësëfan bërëxëm bën këni ŝampërend gë Aŝëwif abat end mondake këni rind eŵunëtan el. ²⁶ Ga sëka këno *Ŝaŋ Batis, re këni: «Asëyali, ar yow bax ekeg ed *Yurëdeŋ xali reyā bay endexëm an, në ebuyi ebi de bela bën do dek mēj fo këno sëfënd.» ²⁷ Ata *Ŝaŋ Batis yaka këbi: «Ala an er ŝot ko yo, orën ol yël këjo. ²⁸ Wën dëŋ awël wël këne ga këme reyā mēne ame gi ex na Afexën an, alëngwa fo lëngwaw exe tēfëra xënëgu. ²⁹ Icën iŋ wa këjo xanand endënaŵ end eñër eŋ, ax gi ex na lawo ir këjo laŋët in. Alaŋëta an, alaŋët fo këjo laŋëtënd, do mbaŋ këjo nëngandërad ga këjo wëlënd icën iŋ. Mēj ex, wëno dek hi këme onënga ol. ³⁰ Ado wëlil exo mēj do wëno ene kwëya bela bën.

³¹ «Ar xaniwëk yāŋ gër orën an yëmbëta këbi dek bela bën. Ar gër ebar an, ar gër ebar fo ex do end gër ebar fo ko yeyānënd. Ar xaniwëk yāŋ gër orën an nēmëca këbi dek bela bën. ³² Er watëgu ko in do er wëlëgu ko gër orën in ko reyānd. Ala ax ma ex na osede orexëm ol. ³³ Bari kan ar ŵak osede orexëm an reyāk mēne Kaxanu dal exo. ³⁴ Kaxanu yël këjo gë etëy'in këm Angoc andexëm aŋ ar laŵënëgu këjo aŋ. Mēj ex er ko reyānd in gër Kaxanu xaniwëk. ³⁵ Sëm in bon ĥān këjo Asëñiŵ do bey dek

sebĕnan kĕŋo. ³⁶ Ar wĕak end Asĕŋiŵ ar Kaxanu eŋ ŝotĕk anijan and din aŋ. Ar aŋo kwĕta ex na an axo cot na anijan aŋo, do oxoŷ or Kaxanu ol laŋ ex gĕr ndexĕm.»

End asoxari Asamari eŋ

4 ¹ Ata Axwĕn *Yesu nang ko mĕne Ofariseŋ ok wĕl bax mĕne bĕsĕfan bĕrexĕm bĕn ŷĕmbĕk nĕmĕc gĕ bĕr *Ŝaŋ Batis bĕn, bĕte bĕr kĕbi buyind bĕn ŷĕmb nĕmĕc. ² Enimin, bĕsĕfan bĕrexĕm bĕn baŋi buyind, ax gi ex na *Yesu mĕŋ dĕŋ. ³ Ata na ga xani ko gĕr ebar ed *Yude wĕaŷi ko gĕr ed *Galile. ⁴ Afo ir ebar ed *Samari in ebax exo kuca. ⁵ Ga ko ŷe, ĥat ko gĕr angol and bani wĕacĕnd Sikar, ler gĕr oŝĕnga or *Yakob or ŷĕl baŋo asĕŋiŵ Yosef. ⁶ Na bax andu and *Yakob aŋ. *Yesu, ga sĕkwĕra ko oŋe oŋ, ŷĕpa ko ler gĕr andu, xarak amĕd aŋo eŋan eŋ keŋ gĕr gaf hi bax.

⁷ Na ŷow ko asoxari Asamari edĕmb ed men. Ata re ko *Yesu: «ŷĕludĕ wa me seb.» ⁸ Xarak, bĕsĕfan bĕrexĕm bĕn gĕr angol ŷe bani eni ŷĕcĕraw er kĕni ŷamb in. ⁹ Ata re ko asoxari an: «ŷama wĕj Aŝĕwif nde ke xarand men ond eceb wĕno Asamari?» (Rexĕn baxo mondako asoxari an, Bĕŝĕwif bĕn abani sĕkar na gĕ *Bĕsamari bĕn.) ¹⁰ Ata *Yesu yaka kĕŋo: «Kido anang nang bay er ko ŷĕlĕnd Kaxanu in do kido afĕni fĕni baxi noŷo hi kĕme wĕno ar ki xarand men ajo an, wĕj dĕŋ xaradoxe. Ata ŷĕl domi men ond kĕ ŷĕlĕnd anijan oŋ.» ¹¹ Na re ko asoxari an: «Oko axwĕn, aŷ gi ex na gĕ siwo ir kĕŷ rĕmbaxĕn, do andu aŋ atiŵax ex. Feye wa kĕŷ ŝotĕgu men ond kĕ ŷĕlĕnd anijan oŋo? ¹² *Yakob, axarĕk arebi an sebĕtan kĕbo andu aŋo. Gĕr aŋo bani ŝĕbĕnd mĕŋ gĕ bosĕŋiŵ do gĕ oyel orebĕn ol. Ba wĕj nde xuca kĕŋo?» ¹³ Ata yaka ko *Yesu: «Ar kĕ ŝĕb yo men oŋo ro, asel kĕŋo sel gaŝĕxe. ¹⁴ Barikan men ond kĕme ŷĕlĕnd oŋ, ar kĕ ŝĕb an din aŋo tel na. Men oŋo ang epĕndin fo kĕ ŷana ex dĕjĕnd gĕr ola orexĕm xali gĕr anijan and din.» ¹⁵ Ata re ko asoxari an: «Axwĕn ŷĕlĕle ngwa men oŋo, mĕŋ bayik axe ŋana na exe telĕnd din do me teb eŷow ed gĕr andu ro el.» ¹⁶ Re ko *Yesu: «ŷel eŷo macĕgu icĕn indeŷ inŋ, en tĕfĕrĕgu.» ¹⁷ Yaka ko asoxari an: «Ame gi ex na gĕ icĕn.» Na re ko *Yesu: «Dal reŷa kĕŷ mĕne aŷ gi ex na gĕ icĕn. ¹⁸ Bĕsoŝan bĕco ŝapĕr kĕn do gĕ ar ŷĕpa kĕn gĕrĕgako an, axo gi ex na icĕn indeŷ. Ata dal dĕŋ reŷa kĕŷ.» ¹⁹ Na re ko asoxari an: «Axwĕn, anĕka nang kĕme mĕne wĕj alaŵĕnel ar Kaxanu hi kĕŷ. ²⁰ Bĕxarĕk bĕrebi bĕn gĕr etĕnd elo bano ŝalend Kaxanu, do wĕn Bĕŝĕwif bĕn kĕn rend mĕne gĕr Yerusalem fo hi ko mocale.» ²¹ Ata re ko *Yesu: «Abiŵĕn, kwĕtale ga re kĕme, aŷow kĕ ŷow apĕxĕd and kĕno ŷana eno calend Faba nĕ er ex yo, xarak ax gi

ex na gër etënd elo fo, bëte ax bo na gër Yerusalem fo. ²² Wën *Bësamari bën, ano nang ex na ar këno ŝalend an. 'Biyi Bëšëwif bën nang këŋo gayik paḅ gë enëŋg endeḅi eŋ këni fexaxën ðek bela bën. ²³ Barikan, në eŷow ex (ado gërëgako dëŋ ex) amëd and bër këŋo ŝalend enim Faba, gë angoc do gë ðal bën. Ata bër këŋo ŝalend mondako bën këḅi ŝaland. ²⁴ Kaxanu angoc hi ko, do bër këŋo ŝalend bën, afo eno calend gë angoc aŋ do gë ðal in.» ²⁵ Na rew ko asoxari an: «Anang nang këme mëne në eŷow exo Afexën an, (mëne ngëŋ *Kërisët). And ko ĥatëgu aŋ, mëŋ këḅo sëfëtan beŷ bën ðek.» ²⁶ Yaka këŋo *Yesu: «Wëno ar ki yeyanelind ajo dëŋ ex!»

²⁷ Aŋo ĥatëgu këni bësëfan bën. Aŝaran ŝaran baḅi ga sëk këno *Yesu ga këŋo felëra asoxari end Kaxanu eŋ. 'Barikan, gabatak aŋo mëka bana ba ine baŋo wëkand do ba ine baŋo felëraxënënd. ²⁸ Ata asoxari an seḅ ko na ipeŷa ind men iŋ, wāra ko gër angol felëx këḅi bela bën: ²⁹ «Ŷowën eno nang ar felëra ke ðek beḅër ri këme an. Ba axo gi ex na cëŋ Afexën an?» ³⁰ Ata ga ŝanëgu këni angol aŋ, ŷe këni bura-bura gër ed hi baxo *Yesu. ³¹ Amëd aŋo, bano felënd bësëfan bën: «Awël nde Asëŷali, ŷambëral.» ³² Re ko: «Eŷamb ŷamb exëna ed an nang ex na.» ³³ Na bësëfan bën këni wëkarënd ba ala wëlanëgu këŋo na eŷamb ŷamb. ³⁴ Ata re ko *Yesu: «Andiyen and ŷandi këŋo ar laŷnëgu ke xali me eŋata aŋ ex eŷamb ŷamb iram in. ³⁵ Ax gi ex na nde are kën rend opacaŵ onax fo ḅayik ekana ed benedā el? Awa ga re këme: Dënëtayin en wataxën benedā beŋ ga fešëk gër ocënga. Ekana fo ḅayik. ³⁶ Aŝos këno ŝosënd axana ar enedā end aniyen and din an eḅi nëngandëraxën andamat anedā an do gë axana an. ³⁷ Gër endey' eŋo, enimin, ðal ex: Abat kë nedënd, ašëxen kë xanand eŷamb el. ³⁸ Wëno laŷn këŋun en kana benedā beŋ gër ed an tēw ex na. 'Bëšëxen riyenik do wën, alil fo lil kënëḅi gër andiyen.» ³⁹ Yatijo, gër angol and *Bësamari aŋo bëranjëm wā bax end *Yesu eŋ ga wël këno asoxari an ga ko reyā mëne afelëra felëra këŋo ðek er ri ko gër aniyen andexëm in. ⁴⁰ *Bësamari bën ga ḅarërëgu këni gër ed hi baxo *Yesu, xara këno exo ḅayi yatijo gër angol andeḅën. Ga wā ko, xey këŋo ḅakeŷ ḅaki. ⁴¹ Në eŋo ŷëmbëraxën bani nëmëc bër wā bax eyeyan edexëm bën. ⁴² Afel bano felënd asoxari an: «Abo ex na ðe ga wā këmi gayik wëŋ fel këḅo. Gë andeḅi aŋo dëŋ ḅaxët këmo do nang këmi mëne enimin, mëŋ ex Afexën ar ngwën an.»

End pakĕn ed itox eŋ

⁴³ Ga xucak bakey baki baŋo, *Yesu xuca ko ond gĕr ebar ed *Galile oŋ. ⁴⁴ Mĕŋ dĕŋ rey'a bax mĕne alaŵĕnel ar Kaxanu an, ano pĕbĕnd na gĕr ed rĕŵ kĕno. ⁴⁵ And ĥat ko gĕr ebar ed *Galile aŋ, 'Bĕgalile bĕn xaca kĕno gayik awat wat bani đek bebĕr ri baxo gĕr Yerusalem bĕn, yatir Ofĕna or Apexa. 'Bĕn bĕte, aŷe ŷe bani gĕr ofĕna olo.

⁴⁶ Awa *Yesu baka ko gĕr ingol ind Kana gĕr ebar ed *Galile, gĕr ed nĕngwĕt baxo men oŋ hik ngoy. Ata gĕr angol and Kafarĕnawum, ar bĕt bax gĕr emun an ŝĕxwĕrayili baŋo na ašĕniŵ. ⁴⁷ Gogo nde ga wĕl ko mĕne *Yesu bakawĕk gĕr *Galile, ga xaniw ko gĕr ebar ed *Yude. Ata ŵara ko eŋo karaw end itox indexĕm eŋ gayik nĕ emĕkw na fo b̄ayi baxo. ⁴⁸ Ata re ko *Yesu: «Wĕn angĕmĕne ane watĕlind na becarax do gĕ becerĕcaxik, din ane kwĕta na!» ⁴⁹ Yaka kĕŋo ala ajo: «Axwĕn, cĕlaye gĕr nde bi kĕdi ko nemi itox indam iŋ.» ⁵⁰ Re ko *Yesu: «Maŷil, ašĕniŋ anĕka bĕngw ko.» Ga ŵa ko er re ko *Yesu in, ŵaŷi ko. ⁵¹ Ga ko ŝĕla, fed kĕni gĕ bĕriyenin bĕr gĕr iciŵ indexĕm bĕn. Fel kĕno mĕne itox indexĕm iŋ abĕngw exo, anĕka fak ko. ⁵² Ŵĕka kĕbi ba nand fe fak ko. Yaka kĕno: «Ganĕka and hik eŋan poxoŝ gaf aŋ, xoc kĕŋo.» ⁵³ Ata xwita ko sĕm mĕne amĕd aŋo dĕŋ fel baŋo *Yesu itox indeŷ iŋ abĕngw exo. Ata ŵa kĕni end *Yesu eŋ mĕŋ gĕ ekun edexĕm el đek. ⁵⁴ Eŋo bax ecarax ekinĕm end ri baxo *Yesu gĕr ebar ed *Galile eŋ ga xaniw ko gĕr ed *Yude.

5 ¹ Ga xucak eŋo, hik bĕte ofĕna or 'Bĕŝĕwif. *Yesu ŷe ko ŷaŋ gĕr Yerusalem. ² Xarak gĕr Yerusalem, ler gĕr Ebĕt ed Opeŷ, anjer^d hi bax na and bani ŵacĕnd gĕ eyey'an ed 'Bĕŝĕwif el Betĕsada. Mokece xece bani do seba bani odilaya oco. ³⁻⁴ Dila gĕr odilaya oko bani renarand bĕŝĕxwĕra bĕranjĕm: bĕŝiŵĕk, gĕ bĕseŷik, gĕ bĕrĕgobo. ⁵ Ŝĕf gĕr bĕŝĕxwĕra bĕjo, ala baxĕna arĕgobo elod bĕniŷ ofĕxw osas gĕ bĕnjongĕbĕtas. ⁶ Ata *Yesu wat kĕŋo gĕr ed laki ko. Ga wata ko mĕne elod anĕka fo ko lakirand na, ŵĕka kĕŋo: «Wĕj, aŷandi nde ŷandi ki ey' pak?» ⁷ Yaka kĕŋo: «Asoŝan, ame gi ex na gĕ ar ke lap polo gĕr anjer and kĕ ŝangĕnand men aŋ. Awa nand ke xacĕrand na, gogo nde exo cĕgĕt ašĕxen.» ⁸ Ata *Yesu re ko: «Kanil ey' med anakaya andeŷ aŋ, ey' ŷe!» ⁹ Ataŋ ga fak ko ala ajo, ŵed ko anakaya andexĕm aŋ do ko ŷexĕrand ŝenene. Xarak yatijo akey and eteyĕta bax. ¹⁰ Bĕlĕngw bĕr 'Bĕŝĕwif bĕn kĕno rend ala ar fakĕk an: «Xey wĕj

^d5.2 Anjer aŋo anac nac hi bax.

wa, ba ax gi ex na nde doro ex akey and eteyëta aŋ? Ax ñap ex na ey' dëbina anakaya andey' aŋ!»¹¹ Na yaka këbi: «Ar fakën ke an fel ke de me dëbina anakaya andam aŋ do me ye.»¹² Wëka këno: «Noÿo wa ex ar fel ki ey' med anakaya andey' do ey' yexëra an?»¹³ Ar fakëk an axo nang bana ba noÿo ex do bëte *Yesu anëka hi baxo ŝit gër amëxwër and hi bax na.

¹⁴ Ga xucak eno, *Yesu sëk këŋo ala ajo gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Fel këŋo: «Awa gayikako anëka fak këy', tebël emendëran el këdi ki wëcan end nëmëc eno.»¹⁵ Aŋo ye ko ala ajo felëx këbi bëlëngw bër 'Bëšëwif bën mëne *Yesu fakën këŋo.¹⁶ Ata bëlëngw bër 'Bëšëwif bën mëŋ bano rixëraxënënd *Yesu gayik eno baxo rind yatir akey and eteyëta.¹⁷ *Yesu yaka këbi: «Faba key yo key ko riyenind, wëno bëte mondako fo këme riyenind.»¹⁸ Ata bëlëngw bër 'Bëšëwif bën këni ŝaland eno daw *Yesu, ga baxo rend cëŋ mëne Kaxanu ex Sëm, er wacaya bax mëne gwër fo hi këni gë Kaxanu. Bari ax gi ex na gayik ay'epën baxo y'epënënd fo akey and eteyëta aŋ.

End or gapak enj

¹⁹ Ata yaka këbi *Yesu: «Dal in këmun felënd, wëno Asëñiŋ in yowëy ame dind na gë oñandi odam. Barikan, er këmo watelind Faba in këme rind. Do dek er ko rind Faba in, mondako fo këme rind wëno Asëñiŋ in.²⁰ Faba ahan han ke wëno Asëñiŋ in do awasin ke wasinënd dek bebër ko rind bën. Bëte awasin ke wasin bebër nëmëcack beŋo, ado wën ašaran këjun šaran.²¹ Ata Faba ang këbi xaninënd bëšësëk do këbi liyanënd ak, mondako fo këmo liyan wëno Asëñiŋ in ar yandi ke an.²² Bëte Faba, ala aŋo kitind na, wëno Asëñiŋ in sebën ke dek kiti in²³ ene pëbaxën dek ang fëb këno mëŋ ak. Ar axe pëb ex na wëno Asëñiŋ an, aŋo pëb ex na Faba, mëŋ ar lawënëgu ke an.

²⁴ «Dal in këmun felënd, ar ke baxëtënd do eno kwëta ar lawënëgu ke an, anëka ŝot ko aniyen and din aŋ do axo ye na gër kiti. Anëka xuca ko ecës el, do hat ko gër aniyen.²⁵ Dal in këmun felënd, amëd aŋ në ey'ow ex, (ado gërëgako dëŋ ex) bëšësëk bën awël këni wël oniŋ or Asëñiŋ ar Kaxanu ol. Bër kë wël bën axani këni xani gër ecës do eni diya.²⁶ Enimin, ang exo Faba mëŋ dëŋ aniyen ak, mondako fo yël ke wëno Asëñiŋ me gi wëno bëte aniyen aŋ.²⁷ Wëno yël ke or gapak or mëni kitixën bela ol gayik wëno ex Asëñiŋ ar ala an.²⁸ Këreŋun caran na eno: Në ey'ow ex amëd and këni wël dek bër ex gër bañeg bën oniŋ oram ol.²⁹ Ata eni kanira gër ecës: bër bax rind enjekax bën eni ye gër aniyen and din do bër bax rind eñëŋenax bën eni ye gër kiti.³⁰ Faba,

mëŋ ar laŵënëgu ke an ke felënd ang këmëni xiti bela ak, yōwëy ame dind na gë oñandi odam ok. Do kiti indam iŋ ind ŝenene ex gayik oñandi od ar laŵënëgu ke ok këme ŝaland, ax gi ex na odam ok.»

End osede or bend Yesu eŋ

³¹ «Angëmëne wëno fo kē reyand osede or gaf iram ol, end kēme reyand eŋ ax gi ex na đal. ³² Aŝëxen kē reyand osede oram ol, do anang nang kēme, er ko reyand endam in đal ex. ³³ Wën laŵën babi bela gër *Ŝaŋ Batis. Ga ĥat kēni, awël wël bano ga ko reyand in. ³⁴ Wëno cëŋ, end osede oram eŋ, ax gi ex ala kē reyand, barikan en pexaxën këmün felaxënënd eŋo. ³⁵ Ŝaŋ, er hi baxo ang lambo ir fëtën kēni ex ŋoband fo. Do wën anëngandëra nëngandëra këŋun amëd gë angoben andexëm aŋ. ³⁶ Wëno, osede or kēme reyand ol nëmëcak or *Ŝaŋ Batis ol gayik bebër yël ke Faba me dind bën këŋun wäsinënd mëne mëŋ dëŋ laŵënëgu ke. ³⁷ Do Faba mëŋ ar laŵënëgu ke an dëŋ kē reyand endam eŋ. Wën, elod an wël ex na oniŵ orexëm ol, elod an wat ex na dëxas irexëm in. ³⁸ Gayikako an ma ex na end wëno ar laŵënëgu ke eŋ, an kwëtaya ex na eyeyan edexëm el gër oŵëkw orewën. ³⁹ Wën kën balëkënalind Oñëgw Omënëk ok ga yëla kën mëne aniyän and din aŋ kën ŝot, xarak oñëgw oko dëŋ kē reyand endam eŋ. ⁴⁰ Wën aŋun ñandi ex na en yëlaya gër ndam en cotaxën aniyän and din aŋ!

⁴¹ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. ⁴² Bari aye nang kēme mëne wën ano ŋan ex na Kaxanu. ⁴³ Wëno mëŋ laŵënëgu ke gë oŵac orexëm ol, bari wën ane kwëtaya ex na. Barikan angëmëne aŝëxen exo yow axwëtaya këno xwëtaya xarak Kaxanu aŋo đawënëguw ex na! ⁴⁴ Wën bër kē ŝëkwërënd bëjo, wën bër ax caland na en wat enjaran end Kaxanu fo bën, mondake wa kën xor ene kwëta? ⁴⁵ Këren yëla na mëne wëno këŋun lëxw gër Faba. Moyis, mëŋ ar xwëta këno an, këŋun lëxw. ⁴⁶ Kido end Moyis eŋ wä ban, aŵa wä don bëte endam eŋ gayik endam yëgw ko. ⁴⁷ Bari angëmëne an ma ex na oñëgw odexëm ok, mondake kën wä er kēme rend in?»

End ecarax end mburu eŋ

6 ¹ Ga xucak eŋo, *Yesu xegëta ko anjer and *Galile and bani wäcënd bëte anjer and Tiberiyad aŋ. ² Bela bëranjëm baŋo sëfand gayik awat bani watënd becarax, ga babi fakën bëŝëxwëra bën. ³ Ata *Yesu, ga sëfër kēni gë bëŝëfan bën y'aŋ nē etënd, yëparax kēni ⁴ xarak anëka babi saxëgund Ofëna or Apexa or

ʼBëšëwif ol. ⁵ *Yesu ga nëkona ko, wat këbi amëxwër atëm ga këni ʼow gand ed hi bani. Ata wëka këŋo Filip: «Feye wa këne yëcëguye er këni ʼamb bela bëjo in?» ⁶ Ga baŋo wëkand mondako, atëʼ fo baŋo rind gayik anang nang baxo er ko ri in. ⁷ Ata yaka ko Filip: «Ado ene yëcëgudoye yo mburu iŋ batama band kodï okeme oki, exo cotaxën ala kala tøkër, ax gi dona gwac.» ⁸ Asëfan abat, Andëre, abinëm ar Simon ʼPiyer, re ko: ⁹ «Ake ro inëmëta exëna de ind gë bamburu baŋo band *orëš, gë oxan oxi. Ine ngwa kë fecä, bela bër go bën?» ¹⁰ Ata re ko *Yesu: «Pelinëbi eni nëpara gër ebar.» Xarak na gër ed ebani mbaŋ lëg bax ondës oŋ. Er hi bani bësošan bën fo gwër në owëli oco. ¹¹ *Yesu, ga wëd ko bamburu baŋ, šëkwa këŋo Kaxanu do šëtëra këbi bër hi bax na bën. Mondako fo ri baxo gë oxan ol do ar ex kala ʼamb ko xali wëd ko. ¹² And wëd këni aŋ, fel këbi bësëfan bën: «Barin bacaxaken band bayitarak baŋ, ʼowëy kërex nemi na.» ¹³ Ata ga barëra këni, fëxw këbi bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band mburu ir *orëš ir bayitara babi in. ¹⁴ Ga wat këni ecarax end ri baxo *Yesu eŋ, bela bën këni rend: «Enimin, mëŋ ex ala wën ar bax ʼowënd gër ngwën ro an.» ¹⁵ Ata *Yesu, ga wata ko mëne aŋandi ʼandi babi eno nëʼali exo gi emun endebën, nacëta ko gašëxe gabat ʼaŋ gër etënd.

End gër anjer eŋ

¹⁶ Apenëka aŋ, bësëfan bërëxëm bën šëla këni xali gër bëŋa ir anjer. ¹⁷ Ata fëra këni polo në ikuluŋ eni ʼexën gër Kafarënowum, ekeg elo. Anëka xwëyar bax do *Yesu abi tëfëgu bana pere. ¹⁸ Mbaŋ bax xocënd do men oŋ kë xanind gër anjer bomeŋ bomeŋ. ¹⁹ Ga xas këni gë ikuluŋ iŋ në bapakan baŋo, xali baŋjongamat, watëgu këno *Yesu ga ko ʼe ʼaŋ gër men ang gër ebar eŋaŷëk fo. And hi ko dam gër ikuluŋ aŋ, bësëfan bën yëdara këni. ²⁰ Ata re ko *Yesu: «Wëno ex, këren yëdara na!» ²¹ Aŋandi ʼandi babi bësëfan bën eno mëlali gër ikuluŋ iŋ. Barikan anëka hat bani gër ebar, gër bëŋa ir gër ed bani ʼend.

End eyamb ed aniyan eŋ

²² Në ecan ijo, amëxwër and bër bayi bax ekeg elo aŋ, xaman këni mëne ikuluŋ imat fo bayi bax na gër ed hi bani do mëne *Yesu ani ʼe bana gë bësëfan bën. ²³ Ata bëkuluŋ ocëxe hatëguk gër Tiberiyad, ler na gër ed ʼambëra bani mburu ind ʼëmbën baxo Axwën an and šëkwa këŋo Kaxanu aŋ. ²⁴ Ga wata këni mëne *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ani bo bana na, fëra këni gër bëkuluŋ bëŋo do kwël ʼe këni gër Kafarënowum eno calax.

²⁵ Ga sĕkĕx këno ekeg elo, wĕka këno: «Asĕy'ali, nand fe wa y'ow këy ro?» ²⁶ *Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ga y'ambĕra kën xali wĕd kën këne ŝalaxĕnĕnd, ax gi ex na ga fĕni këjun becarax bĕnd këme rind bĕj. ²⁷ Diyenindĕn end ey'amb ed kë bayi xali gĕr aniyān and din eŋ, bari ax gi ex na end ey'amb ed kë nemi ecan ecan eŋ. Ey'amb ed aniyān and din el, wĕno Asĕniwĭ ar ala an kë yĕlĕnd gayik wĕno yata ke Faba Kaxanu.» ²⁸ Bĕr gĕr amĕxwĕr bĕn wĕka këno: «Ineŵa y'apĕk mo din Kaxanu gĕr andiyen andexĕm?» ²⁹ Yaka këbi: «Er ex andiyen and Kaxanu in, ene kwĕta wĕno ar laŵĕnĕgu ke an.» ³⁰ Wĕka këno bĕte: «Do ecarax end fe këy'ĕbo wāsin mi kwĕtaxĕn? Ine këy ri?» ³¹ Bĕxarĕk bĕrebi bĕn ey'amb ed bani wācĕnd *man el bani y'ambĕnd gĕr ladawe, ang yĕg këni ak: ey'amb ed xaniwĕk gĕr orĕn el babi yĕlĕnd Kaxanu.^e ³² Ata re ko *Yesu: «Dal in këmun felënd, Faba babi yĕlĕnd ey'amb ed dal ed xaniwĕk gĕr orĕn el bĕxarĕk bĕrewĕn bĕn, ax gi ex na Moyis. Mĕŋ fo këjun yĕlĕnd bĕte dorō dorō ey'amb ed dal ed xaniwĕk gĕr orĕn el. ³³ Gayikwa ey'amb ed ko yĕlĕnd Kaxanu el ex ar fedawĕk gĕr orĕn an, do ko yĕlĕnd aniyān gĕr ngwĕn ro an.» ³⁴ Ata re këni: «Awa Axwĕn, yĕlindĕbo ngwa din ey'amb elo.» ³⁵ *Yesu fel këbi: «Wĕno ex ey'amb ed kë yĕlĕnd aniyān el. Ar ke sĕf an din aŋo kor na enjo eŋ, ar kë ŵa endam an din aŋo tel na. ³⁶ Ga re këme, wĕn awat wat këne, bari ane kwĕta ex na. ³⁷ Dek bĕr ke yĕl Faba bĕn asĕf këne sĕf do din amĕni nĵaŷ na. ³⁸ Gayikako gĕr orĕn fedaw këme, er y'ow këme me dind oŋandi od ar laŵĕnĕgu ke ok, ax gi ex na me dind oŋandi odam. ³⁹ Er y'andi këŋo ar laŵĕnĕgu ke in ex gabatak këremo tak na gĕr bĕr yĕl ke: axanin këmo xaninĕd gĕr ecĕs yatir *akey apelatar. ⁴⁰ Eŋo ex enimin, er y'andi këŋo Faba in: ar ke wat yo wĕno Asĕniwĭ do exe kwĕta an aŝot ko ŝot aniyān and din aŋ. Ata këmo xanin gĕr ecĕs, yatir akey apelatar.»

⁴¹ Ata Bĕŝĕwif bĕn këni wunĕwunand endexĕm eŋ ga wĕl këno ga ko re mĕne mĕŋ ex ey'amb ed fedawĕk gĕr orĕn el. ⁴² Er bani rend: «Ajo ba axo gi ex na nde ngwa *Yesu, asĕniwĭ ar Yosef? Ax gi ex na nde anang nang kënĕbene nĕm gĕ sĕm? Mondake cĕŋ ko rend mĕne gĕr orĕn fedaw ko?» ⁴³ *Yesu ga wata këbi, re ko: «Kĕren ŋunĕŋuna na. ⁴⁴ Ala ax kor na exo yĕlaya gĕr ndam, ang ax gi ex na Faba, mĕŋ ar laŵĕnĕgu ke an, wĕlaw këŋo. Do wĕno ata këmo xanin gĕr ecĕs, yatir akey apelatar. ⁴⁵ Ga yĕgw këni wa bĕlawĕnel bĕn gĕr okayĕta mĕne: Kaxanu këbi yāna ebi tĕy'alind dek bela bĕn. Ar kë baxĕt osĕy'ali orexĕm an do exo ma, ayĕlaya

^e6.31 Andocane 16.4, 15.

ko yĕlaya gĕr ndam. ⁴⁶ Eŋo ax macaya ex na mĕne ala wat kĕŋo na Faba Kaxanu, ang ax gi ex na ar xaniwĕk gĕr ndexĕm an. ⁴⁷ Dal in kĕmun felĕnd, ar wĕk endam an ŝotĕk aniyān and din aŋ. ⁴⁸ Wĕno ex eyamb ed kĕ yĕlĕnd aniyān el. ⁴⁹ Bĕxarĕk bĕrewĕn bĕn yambĕguk eyamb ed kĕni wĕcĕnd man el gĕr ladawe, barikan aŝĕs ŝĕs kĕni. ⁵⁰ Nangin mĕne ar kĕ yamb eyamb ed fedawĕk gĕr orĕn an, axo nemi na. ⁵¹ Wĕno ex eyamb ebĕngw ed ŝĕlawĕk gĕr orĕn el. Angĕmĕne ala exo yamb eyamb elo, din ir din ko liya, do eyamb ed kĕmo yĕl el ex eman endam eŋ exo dĭyaxĕn gĕr ngwĕn ro.» ⁵² Ga wĕl kĕno, Bĕŝĕwif bĕn kĕni ŝampĕrend: «Mondake wa ko xor ebo yĕl eman endexĕm eŋ ene yambe?» ⁵³ Na re ko *Yesu: «Iyo dal in kĕmun felĕnd: angĕmĕne an yamb ex na eman end wĕno Asĕniwĭ ar ala eŋ do an ceb ex na oŝat oram oŋ, aniyān ax gi ex na gĕr ola orewĕn. ⁵⁴ Ar kĕ yamb eman endam do exo ceb oŝat oram an kĕ ŝot aniyān and din aŋ do wĕno axanin kĕmo xaninĕd gĕr ecĕs, yatir akey apelatar. ⁵⁵ Enimin, eman endam eŋ eyamb ex do oŝat oram oŋ eŝĕb-ceb ex. ⁵⁶ Ar kĕ yamb eman endam do exo ceb oŝat oram an ke ŝosa do mi gi din arabat. ⁵⁷ Faba mĕŋ ar lawĕnĕgu ke an abĕngw exo do wĕno gĕ mĕŋ liya kĕme. Ar ke yamb an gĕ wĕno kĕmi liya. ⁵⁸ Nĕkoyin ro eyamb ed fedawĕk gĕr orĕn el, ax gi ex na ang ed yambĕgu kĕni bĕxarĕk bĕrewĕn do nemira kĕni el. Ar ke yamb an din ir din ko liya.» ⁵⁹ Mondako sĕyali babi *Yesu gĕr aciwĭ acaleya and gĕr Kafarĕnawum.

End aniyān and din eŋ

⁶⁰ Ga baxĕt kĕno na, bĕsĕfan bĕranjĕm gĕr bĕr baŋo sĕfarand re kĕni: «Eyeyan elo dĕk sibĕk. Ba noŷo kĕ xor cĕŋ exo baxĕt?» ⁶¹ *Yesu, ga wata ko mĕne bĕsĕfan bĕn nĕ eŋunĕwuna exĕni, wĕka kĕbi: «Ba end re kĕme eŋ nde ŝodo kĕŋun? ⁶² Do and kĕne wat, wĕno Asĕniwĭ ar ala an ga kĕme baka yāŋ gĕr ed hi bame aŋ cĕŋ? ⁶³ Angoc aŋ kĕ yĕlĕnd aniyān aŋ, eman eŋ yōwey ax kor na ex di. Bend fel kĕmun beŋo bend Angoc ex do beŋo kĕ yĕlĕnd aniyān aŋ. ⁶⁴ Bari ang hi kĕn ro ako, bĕrĕmar ane kwĕta ex na.» Gayikwa *Yesu aye nang babi, elod gĕr yanar bĕr ax ma ex na endexĕm bĕn. Bĕte anang nang baxo noŷo bax ar kĕŋo lĕxw an. ⁶⁵ Ata ko rend: «Mĕŋ kĕmun felaxĕnĕnd mĕne ala ax yow na gĕr ndam ang ax gi ex na Faba wĕlaw kĕŋo.» ⁶⁶ Ata elod amĕd aŋo, bĕsĕfan bĕrexĕm bĕranjĕm bakana kĕni gand epoy, seb kĕni etĕfĕra edexĕm el. ⁶⁷ Ata *Yesu wĕka kĕbi bĕsĕfan epĕxw gĕ bĕxi bĕn: «Do wĕn cĕŋ, aŋun nĕandi ex na nde ene teb?» ⁶⁸ Yaka ko Simoŋ Piyer: «Axwĕn, biyi gĕr noŷo wa kĕmi ye? Wĕj ga ex wa ar gĕ eyeyan ed aniyān and din ir din an. ⁶⁹ Do biyi wĕk endey

ej ga nang këmi mëne wěj ex Aŵënëk ar Kaxanu an.»⁷⁰ *Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde wëno yata këjun, wën bësëfan epëxw gë bëxi bën? Barikan, abat ŝabucara exo!»⁷¹ Yuda, asëñiŵ ar Simoŋ Isëkariyot, baŋo rend gayikwa gër bësëfan epëxw gë bëxi, mëŋ ebax ar këjo lëxw an.

End bobinëm bor Yesu ej

7¹ Ga xucak eŋo, *Yesu ko sëfërand ebar ed *Galile el. Aŋo ñandi bana exo yë gër ed *Yude gayik bëlëngw bër 'Bëšëwif bën ašala bani ŝaland eno daŵ. ² Xarak, dam ebax *Ofëna or 'Bëšëwif or baner ol. ³ Ata bobinëm bor *Yesu re këni: «Kanil ey yë gër ebar ed *Yude eni watëx dek bësëfan bërey bën bebër këy rind bën. ⁴ Ar kë ŝaland eno nang bela an, axo dind na beŷ gër ed ano watënd na. Angëmëne becarax beŋo këy rind, masiyanal gër ngwën ro.» ⁵ Enimin bobinëm dëŋ ano kwëta bana. ⁶ Ata *Yesu yaka këbi: «Apëxëd andam aŋ ax ŋatëgu ex na pere, barikan andewën aŋ and din ex. ⁷ Bela bër gër ngwën ro bën ani kor na enun cus. Barikan ašus ŝus këne wëno gayik arey'a këme rey'and mëne bandixa bandebën baŋ bañëŋëna ex. ⁸ Yeyin ngëŋ wën y'aŋ gër ofëna. Wëno ame yë na gër ofëna olo gayik apëxëd andam aŋ ax ŋat ex na pere.» ⁹ And re ko eŋo aŋ, *Yesu bayi ko gër ebar ed *Galile.

End Ofëna or baner ej

¹⁰ And yë këni bobinëm gër ofëna aŋ, *Yesu yë ko bëte yir fo, aŋo ñandi bana eno wat bela bën. ¹¹ Ata bëlëngw bër 'Bëšëwif bën këno ŝalarand gër ofëna do këni wëkarënd: «Awa feye exo ajo?» ¹² Ata gër bëmëxwër, onëkënëkar od në endexëm ok mbaŋ ebax. Bërëmar are bani rend: «Ala ar ŝenene exo.» Bëšëxen bën: «Ali anambeli këbi nambelind bela bën!» ¹³ Bari ala abax yey'an na poyoma endexëm ej, ga banëbi yëdand bëlëngw bër 'Bëšëwif bën.

¹⁴ Anëka hi bax loxo ir ofëna in mërëxand and yë ko *Yesu y'aŋ gër Aciŵ and Kaxanu aŋ, gër ed babi sëy'alirand bela. ¹⁵ Ata bëlëngw bër 'Bëšëwif bën, ga këbi ŝaran, këni wëkarënd: «Mondake nang ko Oñëgw Omënëk ok mëŋ ar ax tëy'a ex na an.» ¹⁶ Ata yaka këbi *Yesu: «Osëy'ali oram ol, or ar laŵënëgu ke ex, bari ax gi ex na oram. ¹⁷ Ar ex aŵelëk ar exo di oñandi od Kaxanu an, anang ko nang osëy'ali oram ol, ba gër Kaxanu nde xaniwëk ba wëno fo nde kë yey'andërand. ¹⁸ Ar kë yey'andërand er yerëtëk ko gë andexëm an, eno cëkwënd ko ŝaland. Barikan, ar kë ŝaland enjaran end ar laŵënëgu këŋo an, ar dal hi ko do osëmbak ax gi ex na gër ndexëm. ¹⁹ Ax gi ex na nde Moyis yël këjun acariya and

Kaxanu aŋ? ʔBarikan wën, gabatak ax tēfënd na acariya aŋo. Ineŋwa kën ŝalaxënënd ene ɗaŋ?» ²⁰ Ata amëxwër aŋ yaka këno: «Wëj ar gë bëyël ey! Noŋo kë ŝaland exi ɗaŋ?»

²¹ *Yesu yaka këbi: «Emat fo ri këme do wën dek ŝarandëra këjun. ²² Moyis sëŋali këjun oxac or bëtox bëtoŝan ol, (xarak ax gi ex na Moyis yerëtëk gayikako gër bëxarëk xaniwëk). Do ax gi ex na nde wën axac këno xacënd ala an yatir akey and eteyëta dëŋ? ²³ Angëmëne axac këno xacënd ala yatir akey and eteyëta këdi kën y'epën *acariya and Moyis aŋ, ineŋwa xoŷënaxën këne wëno ar fakën këŋo yer ala an gë akey and eteyëta aŋ? ²⁴ Tebin ekiti ed bela el ang këjun wëndanënd wën ak. Kitiyindën ŝenene!»

²⁵ Ata ʔBëyerusalem bërëmar këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këno ŝaland eno ɗaŋ? ²⁶ ʔBarikan nëkodoŋ wa ga ko yeyandërand poyoma, do ala aŋo kexënd na! Anëka nde xwita këno bëlëngw bën mëne mëŋ dëŋ ex Afexën an? ²⁷ ʔBarikan, ajo ro anang nang këne gër ed xaniw ko. Xarak Afexën an and ko ŷow aŋ, ala ax nang na gër ed xaniw ko.» ²⁸ Ata *Yesu, ga këbi sëŋalira bela bën gër yangana ir Aciŋ and Kaxanu, xeŷ ko: «Wën anang nang këne do anang nang kën gër ed xaniw këme! ʔBarikan wëno ame ŷow ex na gë oŋandi odam. Ar laŋwënëgu ke an ɗal exo, bari ano nang ex na. ²⁹ Wëno anang nang këmo, gayikwa gër ndexëm xaniw këme, do mëŋ laŋwënëgu ke.» ³⁰ Bela bën këni ŝaland eno tëra, bari gabatak aŋo tëra bana gayik ax ŋat bana pere apëxëd andexëm aŋ. ³¹ Ata gër amëxwër, bëranjëm ŋa këni end *Yesu eŋ do këni rend: «And ko ŷow Afexën aŋ, becarax bend ko ri beŋ anëmëca nde kë nëmëca bend ajo beŋ?»

End etëra ed Yesu eŋ

³² Ofariŋeŋ ok wël kënebi bëranjëm gër amëxwër ga këni nëkënëkar end *Yesu eŋ. Ata bëŝadaxan bëlëngw bën do gë Ofariŋeŋ ok laŋwën kënebi bënëkona bën eno tëraw. ³³ Ata re ko *Yesu: «Në erebat bayi këne pere imëd, me bakaxën gër ar laŋwënëgu ke. ³⁴ Aŝalara këne ŝalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en y'eli.» ³⁵ Ata këni wëkarënd ʔBëŝëwif bën: «Feye ngwa ko ye do enëŋo neme? Aŷe nde ko ye ed ŝapërëra këni ʔBëŝëwif gër bër enëŋ ecëxe, ebi tëŷ'alirax bër ani gi ex na ʔBëŝëwif bën? ³⁶ Ine ngwa ŋacayak eyey'an ed wëleli këneŋo elo: "Aŝalara këne ŝalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en y'eli."»

End akey apelatar and Ofëna or baner eŋ

³⁷ Yatir akey apelatar and ofëna ebax akey atëm aŋ. Ata *Yesu, ga xani ko xwiriŝ, xeŷ ko: «Ar sel këŋo an, ŷowëlexo mo yël exo ceĭ. ³⁸ Ar ke xwëta an, men ond këmo yël oŋ ang oŷëm or men ond aniyān fo kë ŷana ex pesënd gër yomb irexëm, ang rek Oñëgw Omënëk ak.» ³⁹ End Angoc and Kaxanu and ebax eni cot bër këŋo xwëta eŋ baxo yey'anënd mondako. Amëd aŋo, Angoc aŋ axo ŷow bana pere gayik ax ŋat bana and kë ŝanaya enjaran end *Yesu eŋ. ⁴⁰ Bërëmar gër amëxwër ga wël këni er baxo yey'anënd in, këni rend: «Enimin, ajo ex Alaŵënel an.» ⁴¹ Bëjo këni rend: «Ajo ex Afexën an!» Bëšëxen re këni: «Ba gër ebar ed *Galile nde ebax exo kaniw Afexën an? ⁴² Ax gi ex na nde Oñëgw Omënëk dëŋ rek mëne Afexën an ar andëwëra and Dafid ko hi do ar gër Betëlexem, angol and *Dafid aŋ?» ⁴³ Ata bër gër amëxwër bën xucarëra këbi në end *Yesu. ⁴⁴ Bërëmar aŷandi ŷandi baĭi eno tëra, bari gabatak ax yëxw bana eŋo.

End bëlëngw bër Bëšëwif eŋ

⁴⁵ Bënëkona bën, ga baka këni gër bëšadaxan bëlëngw do gër Ofariseŋ, wëkax këneĭi: «Ine cëŋ bayik ano mëlāw ex na?» ⁴⁶ Yaka këni bënëkona bën: «Ar kë yey'anënd mondako, biyi elod amo wël ex na.» ⁴⁷ Ata yaka këneĭi Ofariseŋ ok: «Wën bëte, anëka nde seĭ këno eŋun nambeli? ⁴⁸ Awat nde wat këno alëngw ar Bëšëwif ba fariseŋ ir wāk endexëm? ⁴⁹ Bari amëxwër aŋo, bër wë këbi exëni, ani nang ex na *acariya and Moyis aŋ!» ⁵⁰ Ata Nikodem, ar ŷe bax gëmëd eni watër gë *Yesu an, wëka këbi: ⁵¹ «Acariya andebi aŋ, anëp nde këŋo nëpënd ala xarak bëxiti bën ano baxët ex na pere do ani nang ex na pere er ri ko in?» ⁵² Yaka këno: «Agalile nde hi këy wëj bëte? Calal aye ata këy wat mëne alaŵënel gabatak ax kaniw ex na gër ebar ed *Galile.»

End asoxari ar orekar eŋ

⁵³ [Ata ga xucak eŋo, ala kala wāŷi ko gër iciw indexëm.^f
8 ¹ Ga xucak eŋo, *Yesu ŷe ko ŷaŋ gër etënd ed gë bañarëka.
² Barikan mopëd gëbër, ga baka ko gër Aciw and Kaxanu, barërëgu këni dek bulunda in. Ga ŷëpa ko, këbi sëy'alirand. ³ Ata *bëšalen do gë Ofariseŋ sërāw këno asoxari ar fënga këno në orekar. ⁴ Ga xwëšan këno mërëxand, re këni: «Asëy'ali, asoxari

^f7.53 Bengas bend gër Atëfëtan and Ŝaŋ 7.53 xali 8.11 ax gi ex na gër bakayëta bakarëk.

ajo në orekar fëngaw këmo. ⁵ Acariya and Moyis aŋ ga rek mëne bësoxari bërako bën mopëtëra ŷap këbi xali eni cës. Awa wěj ake re këy?»

⁶ Ga re bani erjo, atëy bano rind eno nagaşanaxën. Barikan *Yesu rëngw ko do ko ŷëgwënd gë imasa iŋ gër ebar. ⁷ Ga këno nëyali ebi pel ang këni ri ak, *Yesu ga rëngwëta ko, re ko: «Ar gë eñëjënax këm an, ñanaleŋo epët el.» ⁸ Rëngw ko gaşëxe do ko ŷëgwënd bête gër ebar. ⁹ And wël këni eyey'an elo aŋ, şapërëra këni abat abat, ga ŷana këni bëxarëk bën. Bayi këni *Yesu gë asoxari an na gër ed xwëşan bano mërëxand. ¹⁰ Ata rëngwëta ko *Yesu, wëka këno asoxari an: «Oko feye exëni bër baxi lëxwënd bën? Ala axi nëp ex na nde?» ¹¹ Yaka ko asoxari an: «Axwën, gabatak axe nëp ex na!» Ata re ko *Yesu: «Wëno bête ami nëp na. Maşil, bête din kërey mendëra na mondako.»]

End angoben and ngwën erj

¹² *Yesu, ga bakan ko osëyali ol, ko rend: «Wëno ex angoben and ngwën aŋ, ar ke sëf an angoben and kë wëland gër aniyan aŋ ko şot, din axo gi na gër ecamëdan.» ¹³ Ga wël këni erjo, *Ofarisej ok re këni: «Awa wěj gë andey këy rey and osede orey ol, do osede olo ax gi ex na đal.» ¹⁴ Ata *Yesu yaka këbi: «Aşap ŷapëk ene kwëta ado ga këme rey and gë andam aŋo dëj er eme in. Osede oram ol đal ex gayikwa wëno anang nang këme gër ed xaniw këme do gër ed këme yend. Bari wën, an nang ex na gër ed xaniw këme, bête an nang ex na gër ed këme yend. ¹⁵ Wën bela fo hi kën do këne xitind. Wëno ala amo kitind na. ¹⁶ Do angëmëne wëno xiti këno ala an, kiti iŋo ind đal kë hi gayik ame gi ex na gabat: gë Faba, mëj ar lawënëgu ke an, bar këmi. ¹⁷ Aşëgw ŷëgw këni gër acariya andewën mëne osede or këni rey a bela bëxi bëjo đal ex. ¹⁸ Wëno dëj kë rey and osede or hi këme ol do bête Faba, mëj ar lawënëgu ke an, në edey a exo endam erj.» ¹⁹ Ata wëka këno: «Feye ngwa hi ko sorix?» Yaka këbi: «Wën ane nang ex na wëno, bête ano nang ex na Faba. Kido anang nang bane, anang nang dono Faba.» ²⁰ Mondako felëra babi *Yesu ga këbi sëyali ler gër akwëtaya and oyël, gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Bari gabatak aŋo tëra bana gayik ax ŋat bana pere apëxëd andexëm aŋ.

End Ar ŷaŋ gër orën erj

²¹ *Yesu fel këbi bête: «Ga këme yend ako, wën aşalara këne şalara bari ane wat na. Awa eñëjënax endewën erj këjun nemin. An kor na ene tëfëli gër ed këme yend.» ²² Na Bëşëwif bën

këni rend: «Ga ko rend ako ane kor ex na enëjo tëfe gër ed ko yend, ba alaŵaya nde ko laŵaya?»²³ Ata re ko *Yesu: «Wën bër gëd ro hi kën, wëno ar yaj hi këme, ame gi ex na ar ngwën iŋo ro.²⁴ Mëŋ felaxën këmun mëne beñëŋenax bendewën beŋ këŋun nemin. Angëmëne an kwëta ex na mëne Wëno ex ar hi këme an, beñëŋenax bendewën beŋ këŋun nemin.»²⁵ Ata wëka këno: «Do wëj, noŷo ngwa hi këy?» *Yaka këbi Yesu: «Ax gi ex na nde elod gër ŷanar felëra këmun? Ado në end ineŵa ngwa këmun yakaxën?»²⁶ Wëno beḃëranjëm reyadome endewën eŋ mun kitixën. Barikan, ar laŵënëgu ke an kë reyand ḃal in do er wëleli këmo in këme reyand gër ngwën ro.»²⁷ Bela bën abi pëni bana mëne end Sëm Kaxanu eŋ baḃi felërand mondako.²⁸ Ata re ko *Yesu: «And këne xaŵ wëno Asëñiŵ ar ala aŋ, ata kën nang mëne wëno hik do ŷoŵeŷ ame dind na gë or gapak oram. Er këmun felënd in, Faba sëŷaliw ke.²⁹ Wëno gë ar laŵënëgu ke an ḃar këmi, axe teḃ ex na gaḃat gayik wëno din këme rind er ḃan ko in.»³⁰ Ga wël këni eyeyan elo, ḃëranjëm ŵa këni endexëm eŋ.

End edacët ed gër oxadëp eŋ

³¹ Ata *Yesu fel këbi Bëšëwif bër ŵa bax endexëm bën: «Ga xwëtaya xwëtaya kën gër onden ondwën er këme sëŷalind in, ata kën hi enimin bësëfan ḃëram.³² Anang kën nang ḃal in do ḃal ijo këŋun racët gër oxadëp.»³³ Ata yaka këno: «Biyi ḃërandëwëra and *Abëraxam bën nde këyëḃo rend aracët këyëḃo racët gër oxadëp? Biyi elod ami gi ex na okadëp, mondake cëŋ këy xorënd ey de: “Bër yaya kën hi”?»³⁴ *Yesu yaka këbi: «ḃal in këmun felënd, ar kë wëndërand yo xadëp ir eñëŋenax hi ko.³⁵ Ar hik asëñiŵ an kë ḃayind laŋ gër ekun ed rëw këno. Bari xadëp in axo bond na din.³⁶ Awa angëmëne wëno Asëñiŵ ar Kaxanu an racët këŋun gër oxadëp, bëtëdin an bo na okadëp.³⁷ Anang wa nang këme mëne wën ḃërandëwëra and *Abëraxam hi kën. Barikan në ecalane ene ḃaŵ. Eyeyan edam el xey këŋun en kwëtaya.³⁸ Wëno, er watëgu këme gër Faba in këmun felënd. Do wën, kën rind er wël kën gër sorix irewën in.»³⁹ Yaka këno: «*Abëraxam ex ḃe, axarëk arebi an.» Ata re ko ḃëte *Yesu: «Angëmëne obaš or *Abëraxam hi kën, diyindën beḃër baxo rind bën.⁴⁰ Barikan gërëgako, wën në ecalan ene ḃaŵ, wëno ar fel këŋun ḃal ir wëlëgu këme gër Kaxanu an. Eŋo, *Abëraxam elod axo di ex na.⁴¹ Wën, beḃër wateli këno sorix irewën bën kën rind.» Ata yaka këno: «Biyi ami gi ex na ḃe obaš or rëw këñëbi në asëk alakirand fo; Kaxanu gaḃat ex Faba ireḃi.»⁴² Ata re ko *Yesu: «Kido Kaxanu ebax Sorix irewën, aḃan ḃan done gayik gër

ndexëm ŝanëgu këme xali yow këme. Mëŋ lawënëgu ke, ame yow ex na ayow fo. ⁴³ Er bayik anjun penixënënd na eyey'an edam in, an korënd na en baxët. ⁴⁴ Ŝabucara in ex sorix irewën, mëŋ kën rixënënd oñandi odexëm ok. Mëŋ elod gër ŷanar hi ko anemin ar bela. Axo deyand na ðal in gayik ado ðal dëŋ ax gi ex na gër ndexëm. Nand ko nëgwëšënd yo ola orexëm ol kë ŝanayand gayik anëgwëš exo. Gër ndexëm ŷanak enëgwëš eŋ. ⁴⁵ Wëno ar këjun felënd ðal an, ane kwëta ex na! ⁴⁶ Ang hi kën ro ako, noŷo kë xor ex dey'a mëne wëno na wëndëra këme na? Angëmëne ðal in këmun felënd, ine cëŋ bayik ane kwëtaxënënd na? ⁴⁷ Ar Kaxanu an abaxët ko baxët eyey'an ed Kaxanu el. Wën an baxëtënd na gayik an gi ex na bër Kaxanu.»

⁴⁸ Aŋo yaka këno 'Bëšëwif bën: «Ax gi ex na nde ðal këmi rend mëne wëŋ Asamari ey', ar gë bëyël ey'?» ⁴⁹ Na re ko *Yesu: «Ame gi ex na ar gë bëyël. Wëno Faba fëb këmo, bari wën ay'epan këjun y'epanënd endam eŋ, ane pëb ex na.» ⁵⁰ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. Abat ex ar kë ŝaland ene cëkw an, do mëŋ ex ar kë xitind an.» ⁵¹ «Ðal in këmun felënd, ar kë xwëtaya eyey'an edam an, din axo tÿ'i na ecës el.»

⁵² Ata re këni 'Bëšëwif bën: «Gërëgako, anëka dëŋ nang këmi mëne enimin wëŋ ar gë bëyël ey'. *Abëraxam ašës šës ko, bëlawënel bër Kaxanu bën bëte ašës šës këni, do wëŋ këy' rend mëne ar kë xwëtaya eyey'an ed ey' an din axo tÿ'i na ecës el. ⁵³ Ba wëŋ nde xuca këŋo *Abëraxam, axarëk arebi an, gayikako mëŋ ašës šës ko? 'Bëlawënel bën ašës šës këni bëte. Wëŋ noŷo këy' yëland hi këy'?» ⁵⁴ Ata yaka ko *Yesu: «Angëmëne wëno fo kë šëkwayand, enjaran endam eŋ xaf-xaf ex. Faba wa ke šëkwënd, mëŋ ar kën rend mëŋ ex Kaxanu, ar xwën këjun an! ⁵⁵ Ado wëno wa nang këŋo, wën ano nang ex na. Wëno anëgwëš hi dome ang wën ak kido are bame rend mëne amo nang ex na. 'Barikan, anang wa nang këmo xali xwëtaya këme eyey'an edexëm el. ⁵⁶ End *Abëraxam, axarëk arewën eŋ cëŋ, gë onënga fo baxo yëlarand end yatir këme yow eŋ. Ata and wat ko akey aŋo aŋ fuŋara këŋo.» ⁵⁷ Na re këni 'Bëšëwif bën: «Ado wëŋ axi tək ex na pere bëniy ofëxw oco nde këy' rend awat wat këy'o *Abëraxam.» ⁵⁸ *Yesu yaka këbi: «Ðal in këmun felënd, ðamana exo gi *Abëraxam wëno hik.» ⁵⁹ Ga wël këni eŋo, wëdëra këni ñat oxaŷ oŋ eno pëtëraxën. Na ga ŷaf ko *Yesu kwël ŝan ko Aciw and Kaxanu aŋ.

End Yesu do gë aŝiŵëk eŋ

9¹ Akey amat, *Yesu ga ko xuca në ingol wat këŋo ala ar rëŵeli këno mondeŵeli oŝiŵ. ² Ŵëka këno bësëfan bërëxëm bën: Asëŷali, noŷo wa ŵendërak mëŋ rëŵaxën këno ala ajo aŝiŵëk? Ba mëŋ nde ba bëxarëk bërëxëm nde? ³ Yaka këbi Yesu: Ax gi ex na mëŋ, ax gi ex na bëxarëk bërëxëm bën ŵendërak. Barikan, gë oŝiŵ orexëm olo këbi ŵasin Kaxanu bela bën bebër ko rind bën. ⁴ Diyenindënëŋone Kaxanu, mëŋ ar laŵënëgu ke an nand ŷapëk na gayik aŷow kë ŷow amëd and ala ax kor na eŋo diyenin. ⁵ Në amëd and hi këme gër ebar ro na, wëno ex angoben and ngwën aŋ. ⁶ Ga yëŋan ko mondako, sëp ko gër ebar. Nega ko obar ok gë bato bandexëm baŋ do nëm këŋo aŝiŵëk an gër bangës. ⁷ Fel këŋo: «Yel eŷ dëxasax gër anjer and Silowe.» (Oŵac olo er ŵacayak Arolaŵën). Awa ga ŷe ko, rëxasax ko do nand baxo wërëŝëtand na ŝiŵëta ko. ⁸ Bëraketa andexëm bën do dek bër baŋo watërand ga ko xararand bën këni ŵëkarënd: «Ax gi ex na nde ajo bax xararand moŋëpa?» ⁹ Bërëmar këni rend: «Mëŋ ex.» Bëjo: «Ali, awëndër fo wëndër këni.» Barikan, mëŋ ko rend: «Wëno dëŋ ex de.» ¹⁰ Ata na ŵëka këno: «Mondake wa ŝiŵëta këŷ?» ¹¹ Yaka ko: «Ar këno ŵacënd *Yesu an negak obar, nëm ke gër bangës do fel ke me ŷe me dëxasax gër anjer and Silowe. Ga ŷe këme rëxasaw këme, ŝiŵëta këme.» ¹² Ŵëka këno bëte: «Do feye wa exo ala ajo?» Yaka këbi: «Wëno ame nang ex na.» ¹³ Na ŵëla këno ar ŝiŵëtak an gër Ofariŝeŋ. ¹⁴ Xarak yatir nega baxo *Yesu obar do ŝiŵëtaxën këŋo ala ajo akey and eteyëta ebar. ¹⁵ Ata Ofariŝeŋ ok ŵëka këno bëte ba mondake ŝiŵëta ko. Yaka këbi: «Obar nega baxo gë bato bandexëm baŋ do nëm ke gër bangës, ataŋ ga rëxasa këme, watëra këme.» ¹⁶ Ofariŝeŋ odëmar are bani rend: «*Yesu axo kaniw ex na gër Kaxanu gayikako axo pëbënd na akey and eteyëta aŋ.» Bëte odëmar are bani rend: «Kido aŵëndëran ebaxo adoxo xor na exo di becarax bend kënëŋo watelinde beŋ.» Ata në eŋo xucarëra baŷi. ¹⁷ Ŵëka këno bëte ar ŝiŵëtak an: «Do wëŋ ake yëla këŷ end ar ŝiŵët ki ajo eŋ?» Yaka ko: «Alaŵënel ar Kaxanu exo.» ¹⁸ Bari, bëlëngw bër Bëŝëwif bën ani kwëta bana mëne aŝiŵ dëŋ ŝiŵ baxo ala ajo. ¹⁹ Ata ŵëka kënëŷi bëxarëk bërëxëm bën: «Ajo nde ex aŝëniŵ arewën ar kën rend mëne aŝiŵëk rëŵ këno an? Do mondake cëŋ ko watërand gërëgako?» ²⁰ Yaka këni bëxarëk bërëxëm bën: «Biŷi er nang këmi mëne itox indeŷi exo, do aŝiŵëk rëŵ këmo. ²¹ Barikan end mondake ko watërand gërëgako eŋ, ami nang ex na. Ami nang ex na bëte ba noŷo ŝiŵët

këŋo. Mëkayino mëŋ dëŋ, afirik ga exo wa, afel këŋun fel.»²² Ga banëbi yëdand bëlëngw bër 'Bëšëwif bën yakaxën bani mondako. Awël wël bani mëne ar kë ŵa yo mëne *Yesu ex Afexën an, aŵaŷ këno ŵaŷ gër aciŵ acaleya andebën.²³ Mëŋ rexën bani bëxarëk bërëxëm bën mëne afirik exo, eno mëkara mëŋ dëŋ.²⁴ Ofariseŋ ok ga ŵac këno akinëm ar ŝiŵëtak an, re këni: «Cëkwalo Kaxanu. Ala ajo aŵendëran hi ko. 'Biyi cëŋ mondako nang këmi.»²⁵ Yaka këbi: «Angëmëne aŵendëran hi ko wëno ame nang ex na. Emat ex end nang këme eŋ: aŝiŵëk hi bame, gërëgako në ewatëra me.»²⁶ Ata ŵëka këno gašëxe: «Ake nde ri ki? Mondake ŝiŵët ki?»²⁷ Yaka këbi: «Anëka ga fel këmun wa do wën ane baxët ex na. Ineŵa ŷandixën këŋun ene wël gašëxe? Ba en gi wën bëte bësëfan bërëxëm nde ŷandi këŋun?»²⁸ Na ŝirëra këno këni rend: «Wëj wa ex asëfan arexëm an. 'Biyi cëŋ bësëfan bër Moyis hi këmi.²⁹ 'Biyi er nang këmi mëne Moyis wëlanëgu këbo eyey'an ed Kaxanu el. 'Bari ajo, ami nang ex na gër ed xaniw ko.»³⁰ Yaka këbi: «Awa wëno në ecaran exe end mëne wën an nang ex na gër ed xaniw ko eŋ. 'Barikan mëŋ ŝiŵët ke dë!'³¹ Anang nang këne mëne Kaxanu abi yakalind na cale iŋ bëwëndëran bën. 'Barikan, ar fëb këŋo Kaxanu an, ar kë rind oŋandi odexëm an, ajo këŋo yakalind cale iŋ.³² Elod ane wël exe na end ala ar këbi ŝiŵëtënd bër rëweli kënebi oŝiŵ.³³ Kido ala ajo axo kaniw bana gër Kaxanu, ŷoŵey' adoxo xor na exo di.»³⁴ Ata yaka këno: «Yama wëj ar rëw këni aŷëŋënax gër beŋëŋënax an nde këbo sëŷalind gërëgako!» Ata ŵaŷ këno exo can.

End oŝiŵ or onden eŋ

³⁵ Ata *Yesu wël ko mëne aŵaŷ ŵaŷ këno ala ajo. Ga fed këni, ŵëka këŋo: «Wëj axwëta nde xwëta këŷo Asëŋiŵ ar ala an?»³⁶ Yaka ko: «Asëŷ'ali, noŷo wa hi ko mëŋ këmo xwëtaxën?»³⁷ Na re ko *Yesu: «Në ewat dëŋ ey'o, wëno ar ki felarënd ajo.»³⁸ Ata re ko ar ŝiŵëtak an: «Axwën, axwëta xwëta këmi.» Na foxi ko, do këŋo ŝalend.³⁹ Re ko bëte *Yesu: «Wëno kiti wëlaw këme gër ngwën ro: bëšiwëk bën eni watërand, do bër kë watërand bën eni ciŵ.»⁴⁰ Ofariseŋ od xeta baŋo ok ga wël këni eyey'an elo, ŵëka këno: «Ba biyi bëte bëšiwëk nde hi këmi?»⁴¹ *Yesu yaka këbi: «Kido aŝiŵ ŝiŵ ban, an mendëra dona. 'Barikan, ga kën rend ako awatëra kën watërand amena andewën aŋ monëka lëka këŋun.»

End axadac ayekax eŋ

10¹ Ata re ko bëte *Yesu: «'Dal in këmun felënd, ar bayik ax dilënd na gër ebët ed kece ir opeŷ, do ko radand mondaŋa

an, arek axeŷax exo. ²Barikan, ar k  lil nd g r eb t an, m ŋj ex axadac ar opeŷ an. ³An kona ar eb t an k ŋjo ŝ ng nt n nd exo d lax n, do opeŷ ok axwita k ni xwitand oniŵ orex m ol. Ata k bi ŵac fac opeŷ odex m ok ir ex kala g  oŵac orex m ol eni can do kw l eno t fa. ⁴And k bi n c t dek opeŷ odex m aŋ, exo d ngw do b n eno t fand ga w r k ni oniŵ orex m ol. ⁵Ala ar ano nang ex na an, ado ebi mac rand, ano t fa na. Ata k ni ŝap r eno ŋaŵ ta gayik ani m r ex na oniŵ or b liyer ol.»

⁶Ap n tal aŋo fel babi *Yesu, bari bela b n abi p ni bana er baxo rend in.

⁷*Yesu fel k bi b te: «Dal in k mun fel nd, w no ex eb t ed g r ed k ni lil nd opeŷ el. ⁸Dek b r ŷow k damana me ŋat gu b n b rek b xeŷax ex. Bari opeŷ ok an bi bax t ex na. ⁹W no ex eb t el! Ar k  xuca g r ndam an afex ko fex. Alil ko lil, a san ko ŝan do exo cot er ko ŷamb in. ¹⁰Arek an er ko ŷow nd way t: orek, e aŵ, en x nd ran. Barikan w no er ŷow k me eni cot oyel oram ol aniyar aŋ do g  obetak or din ol.

¹¹«W no ex axadac ayekax an. Axadac ayekax an, ay laya ko y layand aniyar andex m aŋ, a wel k hi ko exo c s n  end oyel orex m. ¹²Barikan, ariyenin an axadac fo k bi xadac nd oyel ol, abi kw n ex na. Sam ebi wat gu oj lemu ok, oyel ol k bi ŷar  tand exo g r. Ata oj lemu ok, oko en bi t ra oyel ol, oko en bi y c eni cap r ra. ¹³Ariyenin an ah r ko h r nd gayik n  end acosa fo k bi xadax n nd oyel ol, aŋo bal nd na ende b n eŋ. W no ex axadac ayekax an. ¹⁴Anang nang k m ni oyel oram do b n anang nang k ne; ¹⁵ang nang r k mi w no g  Faba ak. A wel k hi k me me y laya aniyar andam aŋ g r ec s n  end oyel oram na. ¹⁶Oyel o  xe ŝot k m ni na or ax gi ex na g r kece ijo ro, afo m ni m law. Oyel olo, aw l k ni ŷana eni w l nd oniŵ oram ol do mëni bar eni gi kece ibat, mëni kaxadax n nd w no gabat. ¹⁷Faba iram a an  an ke gayik a wel k hi k me me c s n  end oyel oram. Ado me y laya g r ec s, axana k me xana aniyar andam aŋ and xani g r ec s aŋ. ¹⁸Ax gi ex na ala ke laŵ, barikan g  andam aŋo d ŋ k me y laya. A ot ŝot k me ojaŵ od me tebaya ene daŵ, b te a ot ŝot k me ojaŵ od me kani g r ec s. Mondako ex apela and y l gu ke Faba aŋ.» ¹⁹Ata xucar ra k bi ga  xe 'B   wif b n ga w l k ni eyeyan elo. ²⁰B ranj m k no rend *Yesu: «Ajo ar g  b y l exo! Ado a en k ex, ineŵa k no bax tax n nd?» ²¹B jo k ni rend: «Eyeyan elo ax gi ex na de ed ar g  b y l. B y l b n an bi kor na en bi ciŵ t bela.»

End emêšen ed Yesu enj

²² Amêd and gë aŷem isëm aŋ hi bax, ata hik ofëna or Aciw̃ and Kaxanu ol gër Yerusalem⁹. ²³ Ga ŷow ko *Yesu gër Aciw̃ and Kaxanu, ko ŷexërand gër yangana, gër lilaya ir w̃acan bano *Salomoj. ²⁴ Ata xeta këno jeỹ ʔBëšëwif bën do w̃ëka këno: «Xali niŷe wa këŷëbo seb mi cakirand endeỹ enj? Angëmëne wëj ex Afexën an pelëlëbo fac.» ²⁵ *Yesu yaka këbi: «Ga fel këmun wa, bari ane kwëta ex na. Er kë reỹand osede oram in ex bandixa band këme rind gër oŷac or Faba baŋ. ²⁶ Bari wën ane kwëta ex na gayik an gi ex na oyel oram. ²⁷ Oyel oram ol aŷër aŷër këni oniŷ oram ol. Wëno anang nang këmëni do bën asëfa këne sëfand. ²⁸ Wëno këbi yëlënd aniyan and din aŋ. Din ani nemi na do ala ax kor na ebi kwëcët ga lëkaya këmëni ako. ²⁹ Faba, mën ar ŷëmbëta këbi bela ðek an, yël ke oyel olo. Do ala ax kor na ebi kwëcët gër otaxan odexëm. ³⁰ Wëno gë Faba, arabat hi këmi.» ³¹ Ata ʔBëšëwif bën ga wël këni enjo, ñat oxaŷ oŋ gašëxe eno pëtëra xali eno ðaŷ. ³² Ata re ko *Yesu: «Mbaŋ ex benjekax bend gër Faba bend w̃asin këmun bej. Do në end fe ŷandixën këjun ene pëtëra?» ³³ Ata bëlëngw bër ʔBëšëwif bën yaka këno: «Wëj ar ex ala fo do këŷ rend mëne Kaxanu hi këŷ, në ecir eyo Kaxanu. Në enjo ŷandixën këbo mi pëtëra, ax gi ex na në end enjekax end ri këŷ.» ³⁴ *Yesu yaka këbi: «Ga ŷëgw këni wa gër acariya andewën mëne Kaxanu rek: Wën bëte okaxanu hi kën. ³⁵ Oñëgw Omënëk mondako w̃ac këbi okaxanu bër w̃ëlanëgu këbi eyeỹan ed Kaxanu bën (do gër Oñëgw Omënëk, gabatak ax kor na exo ŷepën). ³⁶ Wëno yata ke Faba Kaxanu do laŷënëgu ke gër ngwën ro. Do wën këne rend mëne në ecir emo gayik ako re këme wëno ex Asëniŷ. ³⁷ Angëmëne ame dind na bandixa band Faba baŋ, kërene kwëta na! ³⁸ Barikan, në ediyenin emo Kaxanu ado bayik ane kwëta ex na. En mado wa ndakaŋ endam enj në end bandiyen baŋo. Ata aye nangëdon mëne wëno gë Faba arabat emi.» ³⁹ Ata na ʔBëšëwif bën këni ŷaland bëte eno tëra *Yeŷu, barikan ŷana këbi na. ⁴⁰ Ga xegëta ko na gašëxe *Yurëdeŋ in, ðat ko gër ed babi buyirand bela *Ŝaŋ Batis and anëka fo aŋ, ata bayix ko fën. ⁴¹ Bëranjëm sëfa baŋo do këni rend mëne *Ŝaŋ Batis, ecarax gematak axo di exëna; barikan ðek bëbër reỹa ko end *Yesu bën ðal ex. ⁴² Ata fën bëranjëm w̃ax këni end *Yesu enj.

⁹10.22 Gë ofëna olo bani xwitand ʔBëšëwif bën akey and fërët këni Aciw̃ and Kaxanu aŋ.

End Lasar eŋ

11 ¹ Aşëxwëra baxëna ar bano w̄acënd Lasar gër ingol ind Betani, gër ed lëg bani mënġ gë bōbinëm, Mari do gë Marët. ² Mari ijo ebax asoxari ar xoş baŋo Axwën *Yesu gë angiri do fëxwëcën baŋo osapar oŋ gë omban ondexëm oŋ. Abinëm Lasar şëxwëra bax. ³ Ata bër gë abaŷe, Mari do gë Marët, lawën këni gër Axwën *Yesu eno pelëx mëne ar ħan këŋo an şëxwërak. ⁴ *Yesu ga wël ko eŋo yaka ko: Oşëxwëra olo ax gi ex na or ecës, or eni wataxën bela bën enjaran end Kaxanu ex. Gë oşëxwëra olo këni wat ola or Kaxanu ol gër Asëniw̄ arexëm. ⁵ *Yesu mbaŋ baŋo balënd end bër amimënëra eŋ: Marët, gë Mari do gë Lasar. ⁶ Barikan, ga wël ko mëne Lasar şëxwërak bayix ko gër ed hi baxo bakey baki. ⁷ Gër akey atasën, fel këbi bësëfan bën: «Bakane gër ebar ed *Yude.» ⁸ Re këni bësëfan: «E Asëy'ali, ax nêka ex na bëlëngw bër Bëşewif ga bani şaland eni pëtëra gë oxaŷ oŋ do këŷ rend ene bakaye fën.» ⁹ Ata *Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde gër amëdëna bapëxëd epëxw gë baki ex? Ar kë ŷexërand goyat an axo nawërand na gayik aye ko watërand gë angoben and gër ngwën ro aŋ. ¹⁰ Barikan ar kë ŷexërand gëmëd an anaŷëra ko nawërand gayik axo gi ex na gë angoben.» ¹¹ *Yesu, ga ħata ko eyey'an elo, fel këbi bête bësëfan bën: «Lasar, lawo irebi nê okwëd exo. Barikan ŷene mo nëngëtëx.» ¹² Ata yaka këno bësëfan: «Axwën, angëmëne araş raş këŋo, afak ko fak.» ¹³ Enimin, er ŷandi baŋo *Yesu ebi pëni mëne Lasar aşës dëŋ şës ko. Er yëla bani bësëfan bën mëne end okwëd fo ko yey'anënd. ¹⁴ Ata *Yesu fel këbi fac: «Lasar anêka şës ko. ¹⁵ Er nëngan ke ga şës ko nand bayik ame ŷe bana mënġ këne xwëtaxën wën. Gërëgako ŷene gër ed exo.» ¹⁶ Ata fel këbi Toma, ir nëngët bano Didim, bësëfan bëşandaŷ: «Yene, biyi bête ene cësëxëye gë mënġ.» ¹⁷ *Yesu, and ħat ko gër ingol ind Betani aŋ, sêk ko mëne anêka ri baxo Lasar bakey banax gër ŷeg. ¹⁸ Ingol ind Betani iŋ ax ŋawër bana gë Yerusalem in, nê bapakan batas fo bax. ¹⁹ Bëyude bëranjëm bax ŷowënd enëbi cëma Marët gë Mari ga lap këno imaŷe indebën iŋ. ²⁰ And wël ko Marët mëne *Yesu kë hatëgund aŋ, xacëra këŋo. Mari bayi ko moŋëpa gër iciw̄. ²¹ Ga fed këni gë *Yesu, Marët re ko: «Axwën, kido ro hi bay' abaŷe axo cës dona. ²² Barikan, ado gërëgako dëŋ anang nang këme mëne dëk er këy'o xara yo Kaxanu aye ki yakali.» ²³ Ata re ko *Yesu: «Abinëx axani ko xani gër ecës.» ²⁴ Re ko Marët: «Anang nang këme mëne axani ko xani gër ecës and këni xanira bëşësëk aŋ yatir akey apelatar.»

²⁵ Ata re ko *Yesu: «Wëno kë xaninënd gër ecës, wëno ke yëlënd aniyān aŋ. Ar kë wā endam an gë aniyān ak ko bayi ado exo cës. ²⁶ Ar kë liyand do exe kwëta wëno an, ecës el din aŋo dëkaya na. Awa nde wā këy' eŋo?» ²⁷ Yaka ko Marët: «Iyo, Axwën awā wā këme mëne wëj ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu an, ar ebax ex yow gër ngwën ro an.»

²⁸ Ga ĥata ko Marët eyey'an elo, baka ko gër iciŵ. Ata wāc këŋo, Mari abinëm do nëkënëka këŋo: «Asëy'ali aŋ anëka yow ko, në emac exi.» ²⁹ Sam ga wël ko eŋo, Mari xani ko xwiriŝ, wāra ko gër ed hi baxo *Yesu. ³⁰ *Yesu axo ŋat bana pere gër ingol, gër ed fed bani gë Marët fo bayi baxo. ³¹ Bëyude bër xetëna baŋo Mari gër iciŵ do bano yifarand bën wat këno ga xani ko aŋand. Ata ga ko ŝan sëfa këno ga yëla bani mëne gër yeg ko yend exo denitarax. ³² And ĥat ko Mari gër ed hi baxo *Yesu aŋ, lapaya ko gër osapar orexëm, ko rend: «E Axwën, kido ro hi ba ay' abaŷe axo cës dona.» ³³ And wat ko *Yesu mëne në edenita exo Mari aŋ do bëte në etes exëni Bëyude bër sëfaw baŋo bën, hi këŋo ñar eman eŋ do ŝamina ko gër onden ondexëm. ³⁴ Wëka këbi: «Feye wa wëxëta këno?» Yaka këni: «Axwën yow mi masin.» ³⁵ *Yesu ses ko. ³⁶ Bëyude bërëmar re këni: «E, awa mbaŋ baŋo balënd de end Lasar eŋ!» ³⁷ Bëjo këni rend: «Oko, ax gi ex na nde mëŋ ŝiwët këŋo aŝiwëk an? Axo kor dona nde eŋo pakën Lasar këdi ko ŝës?»

³⁸ *Yesu, ga hi këŋo na bëte ñar eman eŋ, sëka ko yeg in. Yeg ijo oxel ebax do fëŋ bani lilaya in gë angay. ³⁹ Ata re ko *Yesu: «Dëxëtin tan angay aŋ.» Na rew ko Marët, imaŷe ind aŝësëk iŋ: «Axwën, anëka nëmu ko, akey anaxën aŋ ex doro!» ⁴⁰ Yaka ko *Yesu: «Ami pel ex na nde ga xwëta xwëta këy'e awat këy' wat enjaran end Kaxanu eŋ?» ⁴¹ Ata wedit këni angay aŋ. *Yesu ga xeŋa ko orën ol, re ko: «Faba, aye ri këy' ga yakali këy'e. ⁴² Wëno, anang nang këme mëne din këy'e yakalind. Barikan, në end amëxwër and ex ro aŋo këme yey'anënd eni maxën mëne wëj dëŋ lawënëgu ke.» ⁴³ And ĥata ko aŋ, xeŷ ko: «Lasar, canëgu!» ⁴⁴ Ata aŝësëk an ŝanëgu ko, osapar aŋ do gë otaxan ok moceri gë bëcole, do dëxasin mopël kwëc gë anjëm. Ata re ko *Yesu: «Pëtërayino tan do tebino exo ye.»

End osit or etëra ed Yesu eŋ

⁴⁵ Ata Bëyude bëranjëm, bër yowëraw bax gër Mari bën, ga wat këni er ri ko *Yesu in, wā këni endexëm eŋ. ⁴⁶ Barikan mar ye këni gër Ofariseŋ eni deyax er ri baxo *Yesu in. ⁴⁷ Ata bëŝadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseŋ ok wācër këni. Ga yëpaxën këni endey eŋ gër *Amara këni wëkarënd: «Mondake wa këne riye? Ala ajo

cěj nĕ eñĕmb ex Ďe becarax bend ko rind beŋ. ⁴⁸ Angĕmĕne aseĕ seĕ kĕnĕŋone, Ďek kĕni w̄a endexĕm eŋ. Ata Bĕrom bĕn eni yow eni ñam Aciw̄ and Kaxanu aŋ do enĕbo yĕcĕra enĕng endeĕi eŋ.» ⁴⁹ Ata Kayif, mĕŋ ar hi bax aŝadaxan alĕngw niy ijo an, re ko: «Ata wĕn yowĕy an nang ex na Ďe paĕ gĕ endey eŋo. ⁵⁰ An nang ex na nde mĕne abat yapĕk exo cĕs nĕ end bulunda ir Isĕrayel Ďek gĕ ex yĕcar enĕng endeĕi eŋ.» ⁵¹ Yeyanaxĕn baxo mondako in, ax gi bana anjĕlan andexĕm fo. Ga hi baxo aŝadaxan alĕngw aniy aŋo, yeyanaxĕn baxo ang alaŵĕnel fo mĕne *Yesu kĕ ŝĕs eni pexaxĕn bulunda ir Isĕrayel in. ⁵² Enimin, eĕi baraxĕn Kaxanu ekun ebat obaŝ orexĕm ol gĕr benĕng Ďek ko ŝĕsaxĕn, ax gi ex na nĕ end Bĕŝewif fo. ⁵³ Ata elod yatijo xetan babi eno Ďaw̄. ⁵⁴ *Yesu aŋo seĕ ko eyerĕxa ed wat-wat gĕr Bĕŝewif el. Ga xani ko na, ye ko kwĕl gand ladawe, nĕ angol bani w̄acĕnd Efĕrayim. Fĕn xeyĕrax babi gĕ bĕsĕfan bĕrexĕm bĕn. ⁵⁵ Anĕka saxĕgu bax Ofĕna or Apexa ol, ata Bĕŝewif bĕn kĕni yend y'aŋ gĕr Yerusalem eni w̄unĕtarax Ďamana ex ŋatĕgu Ofĕna or Apexa ol. ⁵⁶ Ga kĕno ŝalara *Yesu kĕni wĕkarĕnd gĕr Aciw̄ and Kaxanu: «Mondake yĕla kĕn, ayow nde ko yow gĕr ofĕna?» ⁵⁷ Bĕŝadaxan bĕlĕngw bĕn do gĕ Ofariseŋ ok afel fel banĕĕi bela bĕn mĕne ar kĕ nang yo gĕr ed exo *Yesu exo deyad eno tĕraxĕn.

End angiri eŋ

12 ¹ Bakey banjongamat bayi bax ofĕna or Apexa ol. Ata *Yesu ye ko gĕr ingol ind Betani, gĕr ed lĕg baxo Lasar, ar xanin baŋo gĕr ecĕs an. ² Fĕn aŝemĕran ŝemĕran bano. Ata Marĕt kĕĕi lĕband, do Lasar hi ko ŝĕf gĕr bĕr bax yambĕrand. ³ Na wĕĎĕgu ko Mari icĕlakuŋ ir angiri ir kĕni w̄acĕnd *nar, ir xem bax akanji mbaŋ. Xoŝ ko osapar or *Yesu oŋ, do kĕŋo fĕxwĕcĕnd gĕ omban ondexĕm. Ata otĕñer onĕngax oŋ xĕñĕk Ďek iciw̄ in. ⁴ Aŋo re ko Yuda Isĕkariyot, asĕfan ar ebax eŋo Ďĕxw *Yesu an: ⁵ «Inew̄a bayik ane pan exe na angiri ijo batama okeme otas, do kodi ir ŝot done in enĕbe Ďecaraxĕne bĕxaŷĕnaxik bĕn.» ⁶ Rexĕn baxo eŋo mĕŋ arek ebaxo, ax gi ex na Ďe ga bal baŋo end bĕxaŷĕnaxik eŋ. Yama ga baxo yambĕnd nde kodi ir bano fĕxwĕnĕnd exo mĕxwĕta gĕr imboto in. ⁷ Barikan *Yesu re ko: «Tĕĕlo Ďe, gana-gana fo xoŝ ko eman endam eŋ ond gĕr yĕg oŋ. ⁸ Wĕn Ďin gĕ bĕxaŷĕnaxik bĕn ga hi kĕn wa, bari wĕno ame bo na Ďin gĕ wĕn.»

⁹ Ga wĕl kĕni amĕxwĕr and Bĕyude aŋ mĕne *Yesu yowĕk gĕr Betani barĕrĕgu kĕni. Eno wat bĕte Lasar, ar xanin baŋo gĕr ecĕs an barĕraxĕnĕgu bani, ax gi ex na nĕ endexĕm fo. ¹⁰ Ata

bêşadaxan bêlengw bën xetan kêbi eno daŋ bête Lasar ¹¹ gayik
 'Bêşewif bêranjëm babi hawêtand ga bano xwêtand *Yesu.

End Yesu gër Yerusalem eŋ

¹² Ga xeyëk, amëxwër and bër yowërawëk gër ofëna aŋ wël
 këni mëne *Yesu kë yowënd gër Yerusalem. ¹³ Ata ga saŋëgu
 këni benid bend baŋeÿ, xaca këno do këni sarënd:

Hosana, betalexo ar kë yowënd gë oŋac or Axwën an,
 'Betalexo emun end bulunda ir Isërayel eŋ.

¹⁴ Ata *Yesu ÿëpa ko y'aŋ në ipali. Mondako ŋata baxo er yëgw
 baxo alaŋënel ar Kaxanu an endexëm eŋ:

¹⁵ Këren yëdara na, wën bër gër *Siyon bën,
 Watino emun endewën eŋ,

Në eyow exo, mo ñëpa y'aŋ në ipali.

¹⁶ Amëd aŋo bêşëfan bêrexëm bën abi pëni bana pere eŋo.
 'Barikan, and wat këni enjaran end *Yesu aŋ xwita këni mëne end
 yëgw baxo alaŋënel eŋ ex. Mëŋ xacaxën bano mondako bela bën.

¹⁷ Amëxwër and bër ebax yatir ŋac baŋo Lasar exo canëgu gër
 yëg aŋ areÿa bani reyand end wateli bano eŋ. ¹⁸ Nê end ecarax
 end wël bani ri ko eŋo xacaxën bano *Yesu bura-bura. ¹⁹ Ata
 Ofariseŋ ok këni rexërend: «Awat kën watënd mëne yowëÿ an kor
 na: ngwën iŋ dek mëŋ fo këno sëfënd.»

End benëŋ becëxe eŋ

²⁰ Bela bër benëŋ becëxe yow bax na gër Ofëna or Apexa
 gër Yerusalem, eno cale Kaxanu. ²¹ Ata sëka këno Filip, asëfan
 ar lëg bax gër Betësayida an, ingol ind gër ebar *Galile. Wëka
 këno: «Asoşan, biyi *Yesu yandi këbo mo wat.» ²² Ga wël ko
 eŋo, Filip fel këŋo Andëre, ata bën bëxi hateli këni endey' eŋ gër
 *Yesu. ²³ *Yesu yaka kêbi: «Dodo anëka hatëguk apëxëd and
 kë şanaya enjaran endam eŋ, wëno Asëniŋ ar ala an. ²⁴ Dal in
 këmun felënd, eneda end bële end ani wëg ex na gër ebar eŋ, ax
 cënanand na, emat fo kë bayind. And këni lap do eni wëg aŋ kë
 şënanand bon. ²⁵ Ar kë han nëmëc aniyand andexëm an, anemin ko
 nemin. 'Barikan, ar kë şus aniyand andexëm and gër ngwën ro an
 kë şot aniyand and din aŋ. ²⁶ Ar këŋo yandi exe diyeninënd an,
 tefëgulexe. Do gër ed këme hi yo na ko hi mëŋ bête. Ar yandi
 këŋo exo gi ariyenin aram an, Faba këŋo ŋaşën.»

En ecës ed Yesu eŋ

²⁷ «Gërëgako yomb iram in anëka şaminak. Ine këme re? Ba,
 Faba dacëtële gër toro iŋo nde? 'Barikan, me toro mondako

yowaxënëgu këme. ²⁸ Faba, dafël ex oŵac orey ol gër bela!»
 Ata wëliwëk oniŵ ŷaŋ gër orën do kë rend: «Anëka rafën këme
 do arafën këme rafën gašëxe.» ²⁹ And wël këni bër gër amëxwër
 bën oniŵ olo aŋ, mar këni rend mëne orën ol xëmak, bëjo këni
 rend: «Meleka yeyaneli këŋo.» ³⁰ Ata re ko *Yesu: «Në endewën
 wëlixënëk dë oniŵ olo, ax gi ex na në end oŵac oram. ³¹ Gërëgako
 wa ex kiti ind ngwën iŋo iŋ, gërëgako këno wāy emun end gër
 ngwën ro eŋ. ³² Do wëno and këne yën ŷaŋ në osëx aŋ këmëni bar
 bela bën dëk eni gi bëram.» ³³ Ata gë eyeyan elo nangën babi
 *Yesu ang ko šës ak. ³⁴ Yaka këno bër gër amëxwër bën: «Biyi
 er fënën kënebo gër bakayëta band acariya andebi mëne Afexën
 an din ir din ko liya. Mondake cëŋ këyëbo felënd mëne Asëniŵ
 ar ala an afika këno fika? Noŷo ngwa ex Asëniŵ ar ala ajo?»
³⁵ Ata *Yesu yaka këbi: «Ga bayik ako təkër angoben and këŋun
 ĥoband aŋ ŷexërayindën në amëd and hi kën gë angoben aŋ këdi
 këŋun fënga ecamëdan aŋ. Ar kë ŷexërand gër ecamëdan an axo
 nangënd na gër ed ko ŷend. ³⁶ Në amëd and hi kën gër angoben
 aŋ, kwëtayin angoben aŋ, en gixën obaš or angoben.» Ga yeyan
 ko mondako *Yesu, ĥawëta këbi do nem këno.

End onjöpëgënan od Bëšëwif eŋ

³⁷ Bëšëwif bën, ado ga bani watënd awat dëŋ becarax
 bendanjëm bend baxo rind *Yesu beŋ, ano kwëta bana.
³⁸ Mondako ĥatak er ŷëgw baxo alawënel Esayi in:
 «Axwën, noŷo ngwa wāk er reyā këmi in?
 Noŷo ngwa watëk panga indey iŋ?»
³⁹ Ang sëkwanënd bani eno kwëta *Yesu ak, Esayi aŷëgw ŷëgw ko
 bëte:
⁴⁰ «Axwën Kaxanu fëdëk bangës bandebën baŋ,
 Mëŋ xemënëk ogaf odebën ok,
 Këdi këni watëra, këdi këbi fëni gër onden ondebën,
 Këdi këni nëngwët ola orebën ol do eni pak.»
⁴¹ Ejo re baxo Esayi ga wat ko enjaran end Axwën eŋ do *Yesu
 baŋo rend mondako. ⁴² Ado šëf gër bëlëngw dëŋ, bëranjëm wā
 bax end *Yesu eŋ. Bari, ga banëbi yëdand Ofariseŋ ok, abani
 reyāra na poyoma këdi kënebi wāy gër aciŵ acaleya. ⁴³ Awa bën
 er këni ĥan bela in fecan babi gë enjaran end Kaxanu eŋ.

End eyeyan ed Yesu eŋ

⁴⁴ Ata xeŷ ko *Yesu: «Ar ke xwëta an anëka wā ko bëte end
 ar lawënëgu ke eŋ, ax gi ex na wëno fo xwëta ke. ⁴⁵ Ar këŋo
 xëbënan endam an, end ar lawënëgu ke eŋ xëbënan këŋo bëte.

⁴⁶ Wëno ex angoben aŋ, er yow këme gër ngwën ro mëni ŋoba dek bër kë wā endam bën, këdi këni bayi gër ecamëdan. ⁴⁷ Ar kë baxët er këme rend in do axo kwëtaya ex na an, ax gi ex na wëno këŋo nöp gayik ame yow ex na mëni nöp bela bër gër ngwën ro bën. Barikan, mëni pexën yowaxënëgu këme. ⁴⁸ Ar ŝus ke an do exo ŋöp er re këme in ar enöp ex. Eyeyan edam el fo këŋo nöp yatir akey apelatar. ⁴⁹ End këme yeyanënd eŋ ax gi ex na endam, apela and Faba ex, mëŋ ar lawënëgu ke an. Mëŋ dëŋ felëgu ke eyeyan elo do gë er yapëk me tÿyalind in. ⁵⁰ Do anang nang këme mëne apela andexëm aŋ kë yëlënd aniyan and din ir din aŋ. Awa er këme rend in, ang felëgu ke Faba ak këme yeyanënd.»

End enëbën ed osapar eŋ

13 ¹ Në ecan bayi bax Ofëna or Apexa ol, *Yesu nang ko mëne anëka hatëguk amëd and ko rëxëta gër ngwën ro aŋ exo baka gër Sëm Kaxanu. Mbaŋ han babi bësëfan bërëxëm bën ado ga babi sebënd gër ebar ro. Ata wāsin këbi aŋana aŋo xali gër eŋata. ² Ga këni yambëra ed genëka el, ŝabucara in anëka ŝoñ baŋo gër emëkw Yuda, asëñiŵ ar Simoŋ Isëkariyot, ejo dëxw *Yesu. ³ Do *Yesu anang nang baxo mëne beÿ dek sebënan këŋo Sëm, gër ndexëm xaniw ko do fën ko baka. ⁴ Gër ed bani yambërand na, xani ko xwiriŝ, ŝudëta ko acud atëm aŋ do xapa ko anjëm gër edum. ⁵ Ata ga rëmb ko men në inöp, yana ko këbi nebënënd osapar oŋ bësëfan bën do këbi fëxwëcënënd gë anjëm and xapa baxo gër edum aŋ. ⁶ Na re ko Simoŋ Piyer and hat ko gër ndexëm aŋ: «Axwën, yama wëŋ nde eÿe nebën osapar oŋ!» ⁷ Yaka këŋo *Yesu: «Er këme rind in, anang këy nang and kë baŝana aŋ, bari ax gi ex na gërëgako.» ⁸ Ata re ko bëte Piyer: «Din ame ma na eÿe nebën osapar oŋ.» Aŋo re ko *Yesu: «Angëmëne ami nebën ex na yo osapar oŋ, awa yowëÿ axe bar ex na.» ⁹ Yaka ko Simoŋ Piyer: «Awa angëmëne mondako ex Axwën, kërex gi na osapar oŋ fo. Nebënële bëte otaxan ok gë gaf in.» ¹⁰ Ata re ko bëte *Yesu: «Ar buyirak ecede an, dek eman eŋ wën ko. Osapar oŋ fo ko nebara. Do wën bëwënëk hi kën, bari ax gi ex na wën dek de.» ¹¹ *Yesu aÿe nang baŋo ar këŋo lëxw an, mëŋ rexën baxo mëne ax gi ex na bën dek wënëk.

¹² And faÿ ko enebën ed osapar aŋ, *Yesu ŝuda ko acud atëm aŋ do baka ko gër ed bani yambërand. Ata wëka këbi: «Afëni nde fëni këŋun er rin këmun in? ¹³ Wën ke wācënd Asëÿali do Axwën, ata dal kën reyand gayik go dëŋ ex. ¹⁴ Awa angëmëne anebën nebën këmun osapar oŋ wëno ar ex Axwën do Asëÿali arewën an, wën bëte aÿap yapëk en nebëndërënd osapar oŋ.

¹⁵ Amatinali rin kĕmun, en dixĕnĕnd wĕn bĕte ang rin kĕmun ak. ¹⁶ Dal in kĕmun felĕnd, xadĕp in aŋo kucand na or gapak axwĕn arexĕm an, parĕxanda in aŋo kucaxĕnd na ar lawĕn kĕŋo an. ¹⁷ Ga fĕni fĕni kĕŋun eŋo, anĕngandĕra kĕŋun nĕngandĕra angĕmĕne enimin mondako dĕŋ kĕn rind. ¹⁸ Anang nang kĕmĕni bĕr yata kĕmĕni bĕn, amun dend na de wĕn dek. Barikan afo ex ŋata endam end ex gĕr Oŋĕgw Omĕnĕk eŋ: “Ar bar kĕmi enĕp ebat dĕŋ ke ŝenaxĕn.” ¹⁹ Kwĕl gĕrĕgako fo kĕmun nangĕnĕnd eŋo đamana ex ŋatĕgu. Do and kĕ hatĕgu aŋ, ene kwĕtaxĕn mĕne wĕno dĕŋ ex ar hi kĕme an. ²⁰ Dal in kĕmun felĕnd, ar kĕŋo xana arolawĕn oram an, wĕno dĕŋ xana ke. Do ar ke xana an, anĕka xana kĕŋo bĕte ar lawĕnĕgu ke an.»

End alĕxw ar Yesu eŋ

²¹ Ga yey'an ko mondako, *Yesu ŝamina ko gĕr onden ondexĕm. Rey'a ko bĕte: «Dal in kĕmun felĕnd, wĕn bĕsĕfan bĕram bĕn, abat ke lĕxw.» ²² Ata bĕsĕfan bĕn kĕni nĕkonĕndĕrĕnd do kĕni yĕlarand ba noŋo kĕŋo rend. ²³ Asĕfan ar lĕka baŋo mbaŋ *Yesu an, xetĕna baŋo gĕr ed bani y'ambĕrand. ²⁴ Simoŋ Piyer ga xĕwa kĕŋo, fel kĕŋo eŋo mĕka ba noŋo kĕŋo rend. ²⁵ Ata asĕfan aŋo xay'axĕn kĕŋo *Yesu gĕr emĕkw do wĕka kĕŋo: «Axwĕn, noŋo wa kĕy'o rend?» ²⁶ Yaka kĕŋo *Yesu: «Ar kĕmo fĕxwĕn aton and mburu and yĕsĕna kĕme aŋ, aŋo ex ar ke lĕxw an.» Ata yĕsĕna ko aton aŋ do fĕxwĕn kĕŋo Yuda, asĕŋiŵ ar Simoŋ Isĕkariyot.

²⁷ Sam ga xana ko Yuda aton aŋ, Sindan lil kĕŋo. Ata *Yesu fel kĕŋo: «Er kĕy' rind in, dil aŋand.» ²⁸ Bĕr hi bax gĕr ey'ambĕran bĕn, gabatak aŋo pĕni bana ba ine felaxĕn baŋo *Yesu eŋo. ²⁹ Enimin, Yuda bax lĕkayand imboto ind kodĭ iŋ, ata bĕsĕfan bĕrĕmar yĕla kĕni mĕne exo yĕcĕraw bebĕr hi bax eni dixĕn ofĕna bĕn lawĕn baŋo *Yesu. Bĕjo yĕla kĕni ba ebi yĕl yĕy bĕxaŷĕnaxik bĕn fel baŋo exo ye. ³⁰ Ga y'amb ko na Yuda aton and mburu aŋ, ŝan ko ataŋ. Anĕka bax xwĕyarĕnd.

End apela angaŝax eŋ

³¹ Ga ŝan ko Yuda, *Yesu re ko: «Gĕrĕgako, Kaxanu anĕka wĕsin kĕbi bĕla bĕn enjaran endam eŋ, wĕno Asĕŋiŵ ar ala an. Anĕka wat kĕni enjaran endexĕm eŋ gĕr ola oram. ³² Angĕmĕne aŵasin wĕsin kĕmĕni bĕla bĕn enjaran end Kaxanu eŋ, Kaxanu bĕte aŵasin kĕbi wĕsin enjaran endam eŋ. Do gogo ko ri mondako. ³³ Obaŝ oram, anĕka saxĕguk amĕd and kĕne ŝapĕre aŋ. Wĕn aŝalara kĕne ŝalarad do ang fel kĕmĕni bĕlĕngw bĕr Bĕŝĕwif ak, gĕr ed kĕme y'end an kor na en yĕli. Wĕn bĕte mondako

fo kĕmun felĕnd gĕrĕgako. ³⁴ Apela angaŝax kĕmun yĕlĕnd: 'Balĕrindĕleĭnun! Ang ke balĕnd wĕno endewĕn ak balĕrindĕleĭnun mondako. ³⁵ Ata mondako kĕni nangĕra bela dek mĕne wĕn bĕsĕfan bĕram hi kĕn, angĕmĕne abalĕr kĕĭnun balĕrĕnd.»

³⁶ Ata Simoĭ Piyer re ko: «Axwĕn feye ngwa kĕy' yĕ?» Yaka kĕĭjo *Yesu: «Gĕr ed kĕme yĕ ay' kor na eyĕ tĕfĕli gĕrĕgako. 'Barikan, ecan ecan asĕfeli kĕyĕ sĕfĕli.» ³⁷ Wĕka ko bĕte Piyer: «Axwĕn, nĕ end ine kĕme sĕkwanaxĕn mi tĕfĕli gĕrĕgako? Wĕno aŵelĕk hi kĕme me yĕlaya aniyān andam aĭ ene daŵ nĕ endey.» ³⁸ *Yesu yaka kĕĭjo: «Re kĕy' wĕj aŵelĕk hi kĕy' ey' yĕlaya xali eni daŵ nĕ end oŵac oram! 'Dal in kĕmi felĕnd, da mana exo yata ecare el wĕj anĕka kĕyĕ y'axĕta batas.»

End fĕĭa ir gĕr orĕn eĭ

14 ¹ *Yesu fel kĕbi bĕte: «Kĕreĭnun bĕlandĕrand na gĕr oŵĕkw orewĕn! Kwĕtayino Kaxanu do kwĕtayine wĕno. ² Mbaĭ ex baciŵ baĭ gĕr ekun ed Faba do wĕno axĕĭĕnan kĕmun xĕĭĕnanĕx gĕr ed kĕn hi. Afel nde fel domun kido ax gi bana mondako? ³ Awa and kĕme yĕ do mun kĕĭĕnanĕx nĕ er kĕn hi aĭ, abakanĕgu kĕmun bakanĕgu mun mĕlaxĕn en gix wĕn bĕte gĕr ed hi kĕme. ⁴ Wĕn, anang nang kĕn fĕĭa in.» ⁵ Ata re ko Toma: «Axwĕn, gayikako gĕ enang ak dĕĭ ami nang ex na gĕr ed kĕy' y'end, mondake kĕmi nang fĕĭa in?» ⁶ Yaka ko *Yesu: «Wĕno ex fĕĭa in, wĕno ex dal in, bĕte wĕno ex aniyān aĭ. Ala ax űat na gĕr Faba xarak axe tĕf ex na. ⁷ Angĕmĕne anang nang kĕne, anang kĕno nang bĕte Faba. Do gĕrĕgako anĕka nang kĕno do nĕ ewat eno dĕĭ.» ⁸ Ata Filip re ko: «Axwĕn, ga ŵasin ŵasin kĕy'ĕbo Sĕm in ata gwac kĕbo hi.» ⁹ Ata re ko *Yesu: «Elod anĕka fo hi kĕme gĕ wĕn, do wĕj Filip ayĕ nang ex na! Ar ke watĕnd an, nĕ ewat eĭjo Faba. Mondake cĕĭ kĕy' rexĕnĕnd mun masin Faba? ¹⁰ Ayĕ kwĕta ex na nde mĕne wĕno gĕ Faba arabat hi kĕmi? Er kĕme rend in ax gi ex na de eyey'an ed or gapak oram. 'Bandiyen band kĕme rind baĭ, Faba mĕĭ ar hi kĕmi arabat an kĕ rind. ¹¹ Kwĕtayine mĕne wĕno gĕ Faba arabat hi kĕmi. Ndakaĭ kwĕtayine nĕ end bebĕr kĕn watĕnd ga kĕme rind beĭ. ¹² 'Dal in kĕmun felĕnd, ar kĕ ŵa endam an, ari ko ri bebĕr kĕme rind bĕn. Ado bebĕr nĕmĕcac bend kĕme rind beĭ ko ri gayik nĕ ebaka eme gĕr Faba. ¹³ 'Dek er kĕno wĕka yo gĕr oŵac oram, arin kĕmun rin, en wataxĕn enjaran end Faba eĭ gĕr wĕno Asĕĭiŵ. ¹⁴ Angĕmĕne en mĕka yĕyĕ gĕr oŵac oram, ari kĕme ri.»

End angoc Amënëk eŋ

¹⁵ «Angëmëne aňan ĥan këne, asëf kën sëf bapela bandam baŋ.
¹⁶ Do wëno ata këmo xara Faba, eŋun đawëneliw Arëca ašëxe, exo gixën din gë wën. ¹⁷ Arëca ajo ex Angoc and đal aŋ. Angoc and đal aŋo, bër gër ngwën ro bën, ani kor na eno cot gayik ani ĥana na eno watënd, bëte ano nang na. Barikan wën, anang nang këno gayik, moketënara kënjun ýana eŋun ketënarand, ado lëf gër ola orewën ko hi din. ¹⁸ Abaka këme bakaw gër ndewën, amun teb na ang bëndëkak fo. ¹⁹ Ro bakey fo bayik, bela bër gër ngwën ro bën ani bo na ga këne watënd. Barikan wën, awat këne ýana ene watënd gayik wëno aliya këme liyand, wën bëte aliya kën liya. ²⁰ Ata yatijo, kënjun fëni mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Bëte wëno gë wën arabat hi këne. ²¹ Ar nangëk anang dëŋ bapela bandam do ko sëfënd an, ajo ex ar ĥan ke an. Ar ke ĥan an, Faba aňan kënjo ĥan. Wëno bëte aňan këmo ĥan, do aŵasinaya këme ŵasinaya gër ndexëm.» ²² Ata Yuda, ax gi ex na đe Yuda Isëkariyot, rew ko: «Axwën, ine cëŋ këy ŵasinaya gër ndeċi fo, do eyëbi teb bër gër ngwën bën?» ²³ Yaka kënjo *Yesu: «Ar ĥan ke yo, axwëtaya ko xwëtaya eyeyan edam el, do Faba aňan kënjo ĥan. Ata ċiyi mi ýow mi đëg gër ola orexëm. ²⁴ Ar bayik axe ŋan ex na an, axo kwëtayand na eyeyan edam el. Do eyeyan ed këne wëlëlınd el ed Faba ex mëŋ ar laŵënëgu ke an, ax gi ex na edam. ²⁵ Wëno eŋo këmum felënd nand bayi këne në er ebat na. ²⁶ Barikan, Arëca an exo Angoc Amënëk and kënjun laŵëneliw Faba gër oŵac oram aŋ. Mëŋ kënjun sëyali beŋo đek, mëŋ kënjun xwitan đek bebër fel këmum bën. ²⁷ Aketëxeta aŋ këmum sebënënd, aketëxeta andam aŋ ex, wëno, amun yëlënd na ang këni yëlënd bela gër bër ngwën ro ak. Këreŋun bëländërand na gër oŵëkw orewën, këreŋun yëbund na. ²⁸ Awël wël këne ga re këme mëne aŷe këme ýe, barikan abakaw këme bakaw mërëxand irewën. Angëmëne aňan ĥan këne, anëngandëra kënjun nëngandëra ga këme bakand ako gër Faba, gayik mëŋ rafëk nëmëc wëno. ²⁹ Gërëgako dëŋ këmum felërand, đamana ex ŋataxënëgu bend këme yeyanënd beŋ, ene kwëtaxën and kë ĥatëgu aŋ. ³⁰ Wëno ame bo na ga këmum felërand mbaŋ, gayikwa ar ŵëňak ngwën an në eyow exo, pađ gë wëno cëŋ, ojaŵ aŋo gi ex na. ³¹ Barikan, afo eni nangëra bër gër ngwën ro bën mëne wëno aňan ĥan këmo Faba, do ang ke felënd ak dëŋ këme rind. Ado kaniwën ene ýeye.»

End atëx and reseŋ eŋ

15¹ «Enimin, wëno ex atëx and *reseŋ aŋ, do Faba ex axwën andëda an. ²Aforëta ko forëta enini end ŝosa ke do ax dëwënd na eŋ. Barikan enini end kë rëwënd eŋ, afëÿëpëÿ ko fëÿëpëÿ ex dëwaxënënd nëmëc. ³Eyey'an ed sëÿali këmun el wënën këjun. ⁴Bayiyin ga ŝosa këne, ang këme bayi wëno ga ŝosa këmun ak. Enini end ŝosëtak gër atëx and reseŋ eŋ, ax dëwënd na gabat. Wën bëte mondako fo kën sëkwan edi ed benjekax el angëmëne an bayi ex na ga ŝosa këne. ⁵Wëno ex edëp ed atëx and reseŋ el, do wën ex benini beŋ. Ar bayik ga ŝosa ke an, ang ŝosa këmun ak, benjekax bendanjëm ko ÿana exo dind. Angëmëne an bayi ex na ga ŝosa këne, ado gë enjekax gematak an kor na en di. ⁶Ar ŝosëta ke an, fac këno lap exo ŋaÿëx ang enini end saŵ këni fo. Do benini beŋaÿëk beŋ, abar këni barënd eni đap gër xođux ex ñeg. ⁷Angëmëne wën en bayi ga ŝosa këne do bëte en đëkaya gër ojomb odewën eyey'an edam el, karayindën er ÿandi këjun yo, ađot kën šot. ⁸Watin ang kë ÿana ex canayand enjaran end Faba eŋ: and kën rind benjekax bendanjëm do eni watënd bela aŋ; do enëbi masinënd mëne bësëfan bëram hi kën. ⁹Ang ĥan ke Faba ak, wëno bëte mondako fo ĥan këmun. Kwëtayayin aŋana andam aŋ. ¹⁰Angëmëne asëf sëf kën bapela bandam baŋ ang sëf këme wëno band Faba ak do bayi këme gër aŋana andexëm, mondako fo kën bayi wën bëte gër aŋana andam. ¹¹En cotaxën onënga oram ol do en gixën đek onënga ol felaxën këmun erjo. ¹²Acariya andam aŋ ex: balëringdëleŋun andewën rewën aŋ, ang ke balënd endewën ak. ¹³Aŋana and xucak ex daf aŋ ex and ar kë ŵa exo cës në end ođawo odexëm aŋ. ¹⁴Wën ođawo odam hi kën angëmëne ari kën rind er këmun felënd in. ¹⁵Bëtëdin amun mac na okadëp odam gayik xadëp in axo nangënd na er ko rind axwën arexëm in. Gërëgako wën ođawo këmun ÿana mun macënd gayikako đek bebër nangëgu këme gër Faba bën, wën fo nangën këmun. ¹⁶Wëno wa yata këjun, ax gi ex na wën. Ata mëŋ sëÿaliraxën këmun pere mun đawëanaxën en ÿe do en dix gër ngwën benjekax bend kë bayi laŋ. Do er këno xara yo Faba gë oŵac oram ol, ayakali këjun ÿana eŋun yakalind. ¹⁷Er këmun felënd in: balëringdëleŋun mbaŋ andewën rewën aŋ.»

End ecus ed Yesu do gë odexëm eŋ

¹⁸«Angëmëne bër gër ngwën ro bën ađus ŝus kënun, nangiŋ mëne wëno ŝus këne pere. ¹⁹Kido bër gër ngwën ro hi ban, bela bën aĥan ĥanëdonun gayik andamat hi don. Bari an gi ex na bër

gër ngwën ro. Wëno yata këjun mëj ŝusaxën kënun. ²⁰ Kwitayin er fel këmun in: xadëp in aŋo kucand na or gapak ol axwën arexëm an. Angëmëne wëno arixëra rixëra këne, arixëra kënun rixëra wën bëte. Angëmëne abaxët baxët këni eyeyan edam el, abaxët këni baxët edewën el. ²¹ Barikan beŋo dek kënun ŷana enun dind në end oŵac oram gayik ano nang ex na ar laŵënëgu ke an. ²² Kido ame ŷow bana do amëni pelëra bana end Kaxanu eŋ, ani gidona gë amena. Gërëgako, eyax abi gi ex na gër amena andebën. ²³ Ar ke ŝus yo anëka ŝus këŋo bëte Faba. ²⁴ Kido ame di bana ogës odebën bend elod ala ax di ex na beŋ, ani gi dona gë amena. Gogo aye wateli këne becarax beŋ. Barikan ŝus kënebo wëno gë Faba. ²⁵ Ata mondako hik ex ŋataxën eyeyan ed ŷëgw këni gër acariya andebën el: “Aŝus fo dëŋ ŝus këne^h.”

²⁶ «Alaŵëneliw këmun laŵëneliw Arëca ar kë xaniw gër Faba an, Angoc and dal aŋ. And ko ŷow aŋ mëj kë ŷana ex deyarand endam eŋ. ²⁷ Do wën bëte, areyara kën ŷana en deyarand endam eŋ gayik elod nand ŷana këme andiyen na bar këne.»

16 ¹ *Yesu re ko bëte: «Eŋo fel këmun këdi këjun ŝena en dap ekwëta edam el. ² Aŵayëra kënun ŷana enun ŋŵayërand gër baciŵ bacelaya. Ado në eyow ex amëd and këni ŷana eni yëland bër këjun laŵënd bën mëne në ediyenin eno mondako Kaxanu. ³ Mondako këni ŷana eni dind gayik ano nang ex na Faba, ane nang ex na wëno. ⁴ Mëj felaxën këmun mondako, en kwitaxënënd mëne anangën nangën bamun and kë hatëgu amëd and toro indewën aŋ. Amun pel bana eŋo elod gër ŷanar gayik në er ebat bane hinde. ⁵ Gogo në ebaka eme gër ar laŵënëgu ke do ala axe mëkand na ba feye këme ŷend. ⁶ Ga wël kën er re këme in wëlandëraxën këjun gër oŵëkw. ⁷ Er këmun felënd in dal ex: ga ŷe ŷe këme mbaŋ këjun sax gayik angëmëne ame ŷe ex na, Arëca an axo ŷow na. Barikan, ga ŷe ŷe këme aŋo këmun laŵëneliw. ⁸ Do and ko ŷow aŋ, mëj këbi ŷana ebi nangënënd bela bër gër ngwën ro bën ang wën këni ak, gë end ŝenene eŋ do gë kiti iŋ. ⁹ Aŵen wën këni ga hëp këni ene kwëta. ¹⁰ End ŝenene eŋ ex ga këme bakand gër Faba do mëne wën an bo na ga këne wat. ¹¹ Kiti iŋ ex gayik ar ŵëñak ngwën an anëka nëp këno.»

¹² «Bendanjëm bayi ke mun pelëra, bari an kor na eŋun pëni gërëgako. ¹³ And ko ŷow Arëca arewën an, Angoc and dal aŋ, anangën këjun ŷana eŋun nangën dal in dek. Dek er këjun ŷana eŋun pelënd in, awëlëgu wëlëgu ko, ax gi na er or gapak orexëm. Gana gana fo këjun ŷana eŋun tëfëtanënd bebër kë ŷowënd bën.

¹⁴ Enjaran endam eŋ kęjun ŷana eŋun masinęnd gayik endam ko ŷana exo medęnd eŋun tęfętan. ¹⁵ Dek er xwęn ko Faba in, węno xwęnęk. Męŋ rexęn kęme męne Aręca arewęn an endam ko ŷana exo medęnd eŋun tęfętandęra.»

End odendęran eŋ

¹⁶ «Tękęr fo bayik ene nema do bęte ax nęka na ene wat gaŝęxe [ga kęme bakand gęr Faba].» ¹⁷ Ata bęsęfan bęręmar bęrexęm kęni wękaręnd: «Ine wacayak er kębo felęnd ijo: “Tękęr fo bayik ene nema do bęte ax nęka na ene wat. Bęte ga kęme bakand gęr Faba kę hi mondako.”» ¹⁸ Er bani rend: «Oko ine ngwa wacayak “tękęr fo bayik ene nema?” Abo pęni ex na ba ine ko rend.» ¹⁹ Ga wata ko *Yesu męne anęka ŷandi kębi eno mękara, re ko: «Nę emękar en end er re kęme męne tękęr fo bayik ene nema do bęte ax nęka na ene wat.

²⁰ «Dal in kęmun felęnd, bela bęr gęr ngwęn ro bęn gęr onęnga kęni ŷana eni gind xarak węn nę etes en do nę edenitan. Barikan ecamina edewęn el anęngwęta kę nęngwętađ onęnga. ²¹ Asoxari ar ŷanar kęni oręw aŋ, aŝęmura kęŋo ŝęmurand gayik apęxęd and ko soro aŋ anęka dęŋ hatęk. Barikan and kęŋo ręw itox aŋ, axwęya ko xwęyand aŷambęn irexęm in nand kęŋo nęngandęrand męne ala ŷowęk gęr ngwęn. ²² Awa węn bęte gęręgako, aŝamina ŝamina kęn gęr owękw orewęn. Barikan, and kęne watęre gaŝęxe aŋ, anęngandęra kęjun nęngandęra, ala aŋun nęxenęn na onęnga orewęn ol.»

²³ «And kę hatęgu akey aŋo aŋ, an nęana na ene mękarand. Iyo, đal in kęmun felęnd, er kęno xara yo Faba gęr oŷac oram, ayęl kęjun yęl. ²⁴ Xali gęręgako ŷowęy an kara ex na gęr oŷac oram. Karayindęn en cotaxęn. Ata kęn ŝot onęnga osęm ol.»

End angora and ngwęn eŋ

²⁵ «Węno din gę bapęnętal bamun felęrand, barikan nę eŷow ex amęd and kęmun ŷana mun tęfętanęnd keręt end Faba eŋ xarak ax gi ex na gę bapęnętal. ²⁶ Amęd aŋo, axara kęn ŷana en karand gęr oŷac oram, ame de ex na męne węno kęjun ŷana eŋun mękanęnd bey beŋ gęr Faba. ²⁷ Faba męŋ dęŋ ahan han kęjun ang han ke węno ak, do węn aŷa ŷa kęn męne gęr ndexęm xaniw kęme. ²⁸ Węno gęr Faba xaniw kęme do ŷow kęme gęr ebar ro. Gęręgako aseb kęmun sebęnd gęr ebar me baka gęr Faba.» ²⁹ Ata bęsęfan bęrexęm bęn yaka kęno: «Watęl gęręgako, keręt kęy yęfanęnd do ŷowęy ayębo pelęnd na gę apęnętal. ³⁰ Gęręgako, aye fęni kębo męne węj dek nangęra kęy do męne aŷ cęnind na

exo ŋebëta ala exi mëkara. Mëŋ xwëtaxën këmi mëne wěj gër Kaxanu xaniw këy.»³¹ Yaka këbi *Yesu: «Kën rend anëka w̄a kën endam eŋ gërëgako?»³² Awa në eyow ex amëd aŋ, ado anëka dëŋ hatëguk, and kën ŝapër ala kala gand ed ko faß do ene teß gabat. 'Bari, ame gi na gabat gayik gë Faba hi këmi.³³ Mondako këmum felërand en cotaxën obetak ol gër ndam. Mbaŋ këjun ŝopali gër ngwën ro. 'Barikan, kapinayin wëno xorën këjun ngwën iŋ.»

End cale ind Yesu eŋ

17¹ *Yesu ga yey'an ko mondako, xeŋa ko orën ol do ko ŝalend: «Faba, anëka hatëguk amëd aŋ. Masinëlëbi bela bën enjaran end wëno Asëñix eŋ mëŋ këmëni w̄asinaxën wëno bëte enjaran endey' eŋ.² Wěj yël ke or gapak ol gër ala ar ex yo, mëni yëlxënënd wëno bëte aniyand din aŋ dek bër yël këye bën.³ Xarak, aniyand din aŋ ex enang mëne enimin, wěj gabat ex Kaxanu do bëte enang ed wëno *Yesu Kërisët, ar law̄ëneliw këy'ëbi an.⁴ Anëka w̄asin këmëni enjaran endey' eŋ bela bën gër ebar ro, ga hata këme ako er yëlëgu bay'e me di in.⁵ Awa gërëgako, Faba, wěj dëŋ, masinëlëbi enjaran endam end lëkaya bame and hi baxe në erebat damana ex gixën ngwën eŋ.⁶ Anangën nangën këmëni oŵac orey' ol bela bër yatan këye gër ngwën ro bën. Wěj xwën babi, wëno yël këye, do bën xwëta këni eyey'an edey' el gër oŵëkw.⁷ Gërëgako anëka anang nang këni mëne dek bebër yël këye bën gër ola orey' xaniwëk.⁸ Gayikwa afel fel këmëni eyey'an ed xwëtënan bay' el, do enimin axana xana këni ga nang këni mëne gër ndey' xaniw këme, do aŵa w̄a këni mëne wěj dëŋ law̄ënëgu ke.⁹ Bën bër yël këye bën këmëni ŝalenënd gayik wěj xwën këbi. Amëni calenënd na bër gër ngwën bën dek.¹⁰ Er xwën këme yo wěj xwënëk do er xwënëk yo wëno xwënëk. Gër ndebën ŝanayak enjaran endam eŋ.¹¹ Bën kë bayi gër ngwën, wëno ame bayi na ga këme bakalind ako gër ndey'. Faba, wěj Aw̄ënëk an, kaxalëbi gë oŵac orey' ol, oŵac or yël këye olo eni gixën arabat ang hi ke biyi ak.¹² And hi bame gë bën gër ngwën aŋ, anëkona bamëni nëkonand gë oŵac orey' ol, oŵac or yël këye olo. Axaxa xaxa këmëni, do gabatak amo tak ex na ang ax gi ex na ar ebax ex nemi an, ex ŋataxën er rek Oñëgw Omënëk in.¹³ Awa gogo Faba në ey'eli eme, do mondako këme yey'anëlind gër ngwën ro eni cotaxën dek onënga ol.¹⁴ Wëno afel fel këmëni eyey'an edey', do bër gër ngwën bën aŝus ŝus kënebi gayik ani bo ex na bër gër ngwën, ang wëno ak, ame gi ex na ar gër ngwën.¹⁵ Faba, ami karand na ey'ëbi dëxët gër ngwën ro, barikan kaxalëbi këdi këbi wëña Aŷëŋënaŋ an.¹⁶ Ani bo ex na

bër gër ngwën, ang bayik ame gi ex na wëno bête ar gër ngwën ro. ¹⁷ Kwënyalëbi gë däl in, gayikwa eyey'an edey' el ex däl in. ¹⁸ Ang lawënëgu këye gër ngwën ak, wëno bête mondako fo këmëni lawënënd gër ngwën. ¹⁹ Do wëno, ayëlaya këme yëlayand wëno dëj në endebën mëj këni yëlayaxën bën bête gë däl in.

Ekaran ed bërëwak el

²⁰ «Ax gi ex na bër sebënan këye bën fo këmëni ŝalenënd. Faba, aŝalen këmëni ŝalenënd bête bër ke xwëta and kënëbi sëfëtan endam bën, ²¹ eni gixën bën dek arabat ang hi ke arabat wëno gë wëj ak. Cosalenëbo eni gixën arabat bën bête, eni maxën bela bën mëne wëj lawënëgu ke gër ngwën ro. ²² Do wëno ayël yël këmëni enjaran end yël këye eŋ, eni gixën arabat ang hi ke biyi ak. ²³ Gilemi arabat wëno gë bën, ang hi ke arabat wëj gë wëno ak, eni gixën enimin arabat, eni nangëraxën ngwën in dek mëne wëj lawënëgu ke, do mëne ahan han këyëbi ang han këye ak. ²⁴ Faba er yandi ke, bër yël këye bën eni gi bête gër ed këme hi, eni wataxën ang xëbënek enjaran endam ak, enjaran end yël këye damana ey' dëdaxën ngwën eŋ gayik ahan han këye. ²⁵ Faba, wëj ar ŝenene an, bër gër ngwën ro bën ani nang ex na. Barikan, wëno anang nang këmi do bër yël këye bën anang nang këni mëne wëj lawënëgu ke. ²⁶ Anangën nangën këmëni o'wac orey' ol, do anangën këmëni nangën bête, eyëbi ŋanaxën ang han këye ak do wëno me gi gër o'wëkw orebën.»

End etëra ed Yesu eŋ

18 ¹ *Yesu, ga hata ko na cale in, xani këni gë bësëfan bërëxëm bën eni yexën gër epesa ed Kedëron, gër ed hi bax andëda and gër ed bani lilënd mëj gë bësëfan bërëxëm bën. ² Yuda, ar ebax eŋo dëxw an, anang nang baxo andëda aŋo gayik *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën laŋ bani y'end fën. ³ Ata Yuda lëngweliw këbi enga end o'coro'fa do gë bënëkona eŋ eno tëraxën *Yesu ga lawënëgu kënëbi bësadaxan bëlëngw bën do gë Ofarisen eŋ ok. Bërëmar lëkayaw këni benjeb, bëjo o'dambo, do bëjo bête o'yënga or emer. ⁴ Ga nang ko *Yesu er ebax eŋo gihin, xacëra këbi, do wëka këbi: «No'yo wa këno ŝaland?» ⁵ Yaka këno: «Yesu Ibënasaret.» Re ko: «Wëno ex.» Ata Yuda, ar baŋo lëxwënd an, xwëŝa këni gë bën. ⁶ And re ko Yesu: «Wëno ex.» anacëta nacëta këni, do wëcëra këni rebe-rebe gër ebar. ⁷ Wëka këbi gaŝëxe: «No'yo këno ŝaland?» Yaka këni: «Yesu Ibënasaret.» ⁸ Re ko bête Yesu: «Ga re këme wëno ex. Awa angëmëne wëno këne ŝaland,

tebinëbi bëjo eni ye.»⁹ Mondako Ĥata bax er fel babi Yesu in: «Gër bër yël këye, gabatak amo tak ex na.»

¹⁰ Simon Piyer, mëj ar gë duxuma an, regëgu ko, do saŋ ko bađ anëf and liŋ and xađëp ir aśađaxan alëngw an. Xađëp ijo, Malëkos bano wacënd. ¹¹ Ata *Yesu re këjo Piyer: «Maşël fa duxuma in gër acëmar. Akalama and yël ke Faba an, ame ceb na nde!»

End Yesu gër iciŋ ind An isoşan eŋ

¹² Ata enga end ocorođa eŋ, gë emun endeñen eŋ, do gë bënëkona bër sana banëbi Bëşëwif bën sëra këno *Yesu do xap këno gër otaxan. ¹³ Wëla këno pere gër iciŋ ind An isoşan gayik aŋaraŋën ar Kayif hi baxo, aśađaxan alëngw ar aniy aŋo an.

¹⁴ Ata Kayif ijo re bax mëne abat feca bax exo ecës gë eni cës đek enëng end Bëşëwif eŋ.

End eyaxëta ed Yesu eŋ

¹⁵ Simon Piyer gë asëfan aşëxe an ako dëj sëfa banëbi bër sëra baŋo *Yesu bën. Asëfan ajo, anangër nangër bani gë aśađaxan alëngw an. Ata sëfa këjo *Yesu xali gër yangana irexëm.

¹⁶ Barikan Piyer mëj bayi ko fac, ler gër ebët. Asëfan aşëxe an, ar nangër bani gë aśađaxan alëngw an, şan ko, yeyandëra këni gë endënaŋ end hi bax anëkona ar ebët eŋ, do lënegu këjo teđ Piyer. ¹⁷ Ata endënaŋ end hi bax anëkona ar ebët eŋ wëka këjo Piyer: «Ax gi ex na nde wëj bëte asëfan ar ala ajo hi këy?» Yaka këjo: «Ame gi ex na đe asëfan arexëm.» ¹⁸ Awa okađëp ok do gë bënëkona bën xođux fëtën bani do bani yesand gayik ayem bax yemënd. Ata Piyer şoma këbi gër oyesa.

End Yesu gër iciŋ ind aśađaxan alëngw eŋ

¹⁹ Na gër ed hi bani, An isoşan, aśađaxan alëngw an këjo wëkarand *Yesu end bësëfan bërexëm do gë end osëyali orexëm eŋ. ²⁰ *Yesu yaka këjo: «Wëno cëj kerët këməni felërand bela bën. Din ga këme sëyalirand wa gër baciŋ bacaleya do gër Aciŋ and Kaxanu, ed këni barërend đek Bëşëwif el, do econëşon ame di ex na.» ²¹ «Në end ineŋa këye wëkaraxënënd? Mëkaralëbi bër baxe baxëtënd bën, anang nang këni bend bame yeyanënd bej.» ²² Ga yeyan ko mondako, anëkona abat, gër bër ebax na bën, şën këjo *Yesu, do re ko: «Ba mondako nde këyo yakand aśađaxan alëngw an?» ²³ Ata re ko *Yesu: «Angëmëne ame yeyan ex na

¹18.11 End toro ind ko soro eŋ baxo yeyanënd mondako.

ŝenene, deŷal mondake lif këme. 'Barikan, angëmëne ŝenene yaka këme, ine këy'e xëmaxënënd?'»²⁴ Ga faŷ ko na An isoŝan emëkara ed *Yesu el, fel këbi eno mëla gër Kayif, aŝadaxan alëngw ar niy ajo an.

²⁵ Amëd aŋo, gër oyesa bayi baxo Simoŋ Piyer, wëka këno: «Ax gi ex na nde wëj bëte asëfan ar ala ajo hi këy'?» Mëŋ ga ko ŷax, ko rend: «Ali, ame gi ex na de asëfan arexëm.»²⁶ Xadëp ibat ir aŝadaxan alëngw, ir hi bax nëng ibat gë ar sawën baŋo Piyer anëf an, wëka këŋo: «Ax gi ex na nde gë wëj watëgu këmun gër andëda?»²⁷ Piyer ŷax ko gaŝëxe. Ata amëd aŋo dëŋ yata ko ecare el.

End Yesu gër eyang ed Pilat eŋ

²⁸ Ata ga wëd këno *Yesu na gër iciw ind Kayif, wëla këno gër eyang ed *Pilat, gofërener in. Gëbër fo bayi bax ga hateli këno. 'Bari bën ani ŋat bana ŋëŝ gër yangana këdi këni buyarënaya do ebi cëba ecemar ed Ofëna or Apexa el.²⁹ Ata *Pilat ga ŝanëgu ko ebi kaca, wëka këbi: «Në end amena and fe wëlxënëgu këno ala ajo?»³⁰ Yaka këno: «Kido axo gi bana awendëran amo mëlawëdona gër ndey ro.»³¹ Ata re ko *Pilat: «Mëlxëno eno kitix gë acariya andewën aŋ.» Yaka këno: «'Biyi 'Bëŝëwif bën abo ñap ex na enëp ed ala do mo daŷ el.»³² Mondako bax ex ŋata er re baxo *Yesu in end ang ko ŝës eŋ.³³ Ata *Pilat lil ko gër aciw and kiti, ŷëpa ko. Ga wëlanëgu këno *Yesu, wëka këŋo: «Wëj nde ex emun end 'Bëŝëwif eŋ?»³⁴ *Yesu yaka këŋo: «Er këy'e wëkand in, anjëlan andey dëŋ nde ex ba and bëŝëxen nde ex?»³⁵ Ata re ko *Pilat: «Ba wëno Aŝëwif nde eme? 'Bër enëŋ endey do gë bëŝadaxan bëlëngw bën wëlaw ki de gër ndam ro. Ine wën këy'?»³⁶ Yaka ko *Yesu: «Owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro. Kido or gër ebar ro hi bax, bëriyenin bëram bën awer wer doni këdi këne lëxw 'Bëŝëwif bën gër bëlëngw bërebën. 'Bari, owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro.»³⁷ Ata re ko *Pilat: «Awa wëj emun nde ey'?» Yaka ko *Yesu: «Go dëŋ ex, emun hi këme. Në eŋo ŷowaxënëgu këme gër ebar ro, rëw këne me deyaxën dal in. Ar ex ar dal an, abaxët ko baxët er këme reyand in.»³⁸ Ata wëka këŋo *Pilat: «Ine ex ngwa dal in?» Ga yeŷan ko mondako, ŝan ko gaŝëxe gër ed hi bani 'Bëŝëwif do fel këbi: «Wëno amena and këmo nëpaxën ala ajo ame wat ex na.³⁹ Awa gayikako wën rëpënëk mo tebët andepëra amat Ofëna or Apexa kala, aŷandi nde ŷandi këŋun mo tebët emun end 'Bëŝëwif eŋ?»⁴⁰ Ata gaŝëxe, xeŷ këni ŝor: «Ali këreyëŋo tebët na mëŋ! Tebëtëlo Barabas.» Xarak, Barabas ijo arek axeŷax ebaxo.

End enëp ed Yesu enj

19¹ Ata *Pilat sebën këbi ocorođa ok, wëla këno *Yesu eno cewërax. ²Ga xën këni ekamote ed odëmbën, şëxw këno, şud këno bëte ocud ombarax. ³Ata ŋêş bano sëkand eni de: «Aşëma këmi şëmand wëj emun end 'Bëşëwif enj?» Ata eno cën yac. ⁴*Pilat şan ko gaşëxe, fel këbi 'Bëşëwif bën: «Awa në enëcëtëlemo en nangaxën mëne amena and këmo nëpaxën ame wat ex na.» ⁵Ata nęcët këno *Yesu, gë ekamote ed odëmbën el, do gë ocud ombarax oŋ. *Pilat re ko: «Nëkoyino ngwa ala an.» ⁶And wat këno aŋ, bëşadaxan bëlëngw do gë bënëkona bër Aciw and Kaxanu bën, xeŋ këni şor: «Pikalo, Pikalo!» Yaka këbi *Pilat: «Medino eno pikax gë andewën dëŋ, wëno cëŋ amena and këmo lawxën amo wateli ex na.» ⁷Yaka këno 'Bëşëwif bën: «'Biyi acariya şot këmi na, do acariya aŋo ga rek ar këŋo şir yo Kaxanu, ar edaw exo. Awa ajo, ga ko rend ako mëne Aşëniw ar Kaxanu hi ko në ecir eŋo Kaxanu.» ⁸And wël ko *Pilat eyeyan elo aŋ yëdara ko kaş-kaş. ⁹Ga lil ko gër aciw and kiti, wëka këŋo *Yesu: «Wëj feye wa xaniw këy?» 'Barikan, *Yesu xor ko. ¹⁰Re ko bëte *Pilat: «Ba wëno nde këye xoranënd? Ay nang ex na nde mëne aşot şot këme or gapak or mi tebët, bëte aşot şot këme or gapak mi pika?» ¹¹*Yesu yaka këŋo: «Yoweŋ aye koran dona kido ax gi ex na orën ol yël ki or gapak ol. Mëŋ ex, ar lëxw ke gër ndey an wëndërak nëmëc.» ¹²Ata elod amëd aŋo baxo şaland *Pilat ang ko ri eŋo tebëtaxën ak. 'Barikan, 'Bëşëwif bën xemëna këni xeŋënd: «Angëmëne asebet sebet këyo yo, ay gi ex na lawo ir *Sesar. Gayikako ar kë re yo emun hi ko, arangoŷëra and Sesar ex.» ¹³Ga wël ko *Pilat eyeyan elo, nęcët këŋo *Yesu do yëpa ko gër aciw and kiti, gër ed bani wacënd gë eyeyan ed 'Bëşëwif el: «Gabata», mëne ngëŋ «Gër oxaŋ ofëşëpës». ¹⁴Yatijo bax ex nana genëka Ofëna or Apexa ol. Eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax. Ata *Pilat ga nëkona gand 'Bëşëwif re ko: «Nëkoyino wa emun endewën enj!» ¹⁵Ata bën yaka këno şor: «Ar edaw ex! Ar edaw ex! Pikalo!» Re ko *Pilat: «Yama emun endewën enj nde mo pika?» Yakaw këni bëşadaxan bëlëngw bën: «'Biyi cëŋ emun endeŋi enj, Sesar gabat ex!» ¹⁶*Pilat seb këŋo *Yesu gër otaxan od ocorođa, bën wëla këno eno pikax.

End epika ed Yesu enj

¹⁷Ata ocorođa ok këno wëland Yesu eno pikax. Lëbin këno mëŋ dëŋ kërëwa in, do ko şanënd angol aŋ ond gër ed këni wacënd «Golëgota», gë eyeyan ed 'Bëşëwif el, mëne ngëŋ «Itënd ind ang

egor». ¹⁸ Fën fikax bano *Yesu gër kërëwa. Andamat fika banëbi mënĝ gë bërek bëxeŷax bëxi: ajo gand liŵ, ajo gand ŝame. ¹⁹ Ata *Pilat re ko eni ñëĝw në ingomb-gomb: «Yesu Ibënasaret, emun end Bëšëwif eŋ». ²⁰ Bëšëwif bëranĝem bax fënënd oñëĝw oko, gayikwa gër ed fika bano Yesu gër kërëwa ler gër angol hi bax. Bëte oñëĝw oko gë oyey'an osas ŷëĝw bani: eyey'an ed Bëšëwif, gë Lateŋ, do gë *Gërek. ²¹ Bëšadaxan bëlëngw bën fel këno *Pilat mëne kërëxo ñëĝw na: «Emun end Bëšëwif eŋ». Barikan, exo ñëĝw mëne ala ajo rek: «Wëno ex emun end Bëšëwif eŋ». ²² Ata *Pilat yaka ko: «Er ŷëĝw këme in kë bayi.» ²³ And faŷ këni ocorođa ok epika ed *Yesu aŋ, wëd këni banĝem bandexëm baŋ do bar këni obun onax do ŝetër këni ŝorođa kala ebun. Ata bayëtak acud and gë osëf këm, and baxo sëndand aŋ. ²⁴ Re këni: «Kërene ɳes ex na. Dine bëñaċ, exo meďaxën abat.» Mondako ĥata bax Oñëĝw Omënëk od rek:

«Aŝetër ŝetër këni banĝem bandam baŋ,

Bëñaċ ri këni exo meďaxën abat acud atëm andam aŋj.»

Mondako ri bani ocorođa oko. ²⁵ Ata ler gër kërëwa ir fikaxën bano *Yesu, xwëšara bani nëm, do gë abinëm ar nëm. Na fo xwëša bani bëte Mari alindaŵ ar Këlopas, do gë Mari Madëlen.

²⁶ Yesu ga wat këŋo nëm ler gër asëfan ar lëka baŋo, re ko:

«Nëma, nëkođa asëñix!» ²⁷ Fel këŋo bëte asëfan an: «Nëkođa norix!»

Ata asëfan an kwël yatijo fo wëla këŋo nëm ir *Yesu gër ndebën. ²⁸ Ga xucak eŋo, Yesu ga nang baxo anang mëne gërëgako, anëka xwëtëk bebër ebax exo di gër ngwën ro bën,

re ko, ang rey'a bax gana-gana fo Oñëĝw Omënëk ak: «Men sel

ke.» ²⁹ Ipeŷa ind gë ngoy iŋerëċ hi baxëna ler na. Ga ŷëmb këni

er ñalu-ñalu, fiŝ këni në icët, do yënën këno ɳëš gër etëŷ exo

yëmbëmba. ³⁰ And yëmbëmba ko ngoy iŋerëċ aŋ, Yesu re ko:

«Dodo đek ĥata këme.» Ata ga bex ko, xoti ko. ³¹ Yatijo bax

ŷanand genëka Ofëna or Apexa ol. Bëšëwif bën axey' xey' baċi

enëbi teċ bëšësëċ bën ŷaŋ gër okërëwa gë akey and eteyëta eŋ,

ga bani fëbënd akey aŋo. Ga wëka këno *Pilat exo ma eċi pel

ocorođa ok, eni gëbëra bëngonëŋ bër fika banëbi bëŋ do eni

pedali beman beŋ. ³² Ata ocorođa ok hëb këni bëngonëŋ bënd

aŷanar ar fikali bano bëŋ, hëb këni bëte bënd axinëm bëŋ. ³³ And

baċan këno *Yesu aŋ, sëċ këni mëne anëka ŝës ko, ata ani gëb ex

na bëngonëŋ bëŋ. ³⁴ Barikan, ŝorođa ibat wëd ko ñat ecori eŋ,

xwëš këŋo *Yesu gër ambëb. Ata ŝanëċ men gë oŝat. ³⁵ Ar watëċ

mongwat beŋo rey'ak do osede orexëm ol đal ex. Mënĝ anang nang

ko mène dal rey'a ko. En maxën wën bête. ³⁶ Mondako ebox eno ex ntaxën Oñëgw Omënëk od rek: «Acapar andexëm gamatak ax gëbi na.» ³⁷ Nè ešëxe Oñëgw Omënëk ok are rek bête: «Awat këno watëd ar sënga bano gër ambëb an.»

End emëxwëta ed Yesu enj

³⁸ Ata Yosef Ibarimate, asëfan ar bej hi bax ar *Yesu ga baŋi yëdand bëlëngw bër Bëšëwif bën. *Yesu, ga xoti ko, Yosef y'e ko gër *Pilat do wëkax këno eno tebën eman enj exo pedali. Ata *Pilat sebën këno. Awa ga bakaw ko gër ed fika bano *Yesu, fedali ko eman enj. ³⁹ Ata Nikodem, ar y'e bax amat gëmëd gër *Yesu eno mëkara an, yow ko bête do wëlaliw ko nè okilo ofëxw osas ogu ond bar bani gë *mir do gë alowe. ⁴⁰ Bën bëxi fedali bax eman end *Yesu enj, nëmëra këno ogu onëngax onjo do šerira këno gë bënjëm, ang rëp bax gër Bëšëwif emëxwëtan ed ašësëk ak. ⁴¹ Ata gër ed fika bano *Yesu, andëdä bax na do gër andëdä aŋo, hi bax yëg ir elod ašësëk ano mëxwëtaxën bana. ⁴² Gër yëg ijo wëxëta bano *Yesu gayik anëka bax y'anand akey and eteyëta and Bëšëwif aŋ.

End ekani ed gër ecës enj

20 ¹ Yatir akey ayanar and loxo, mëd-mëd fo bayi bax ga fëda ko Mari Madëlen gër yëg. Wat ko mène angay and wedixën bani lilaya ir yëg aŋ awëdita weditak. ² Hër ko gër ed hi bani Simonj Piyer gë asëfan ar lëka baŋo *Yesu an, fel këbi: «Anëka nęcët këno Axwën an gër yëg do biyi ane nang exe na ba feye rëfali këno.» ³ Ata Piyer, gë asëfan ašëxe an, šan këni eni y'e gër yëg, ⁴ bën tak bëxi bax hërënd. Ata asëfan ajo, ga šand këno Piyer, hatët ko gër yëg. ⁵ Ga yëkwa ko lëf, wat ko gër ebar ebun ed bënjëm el, bari axo dil ex na. ⁶ Ata hatëgu ko Simonj Piyer, mëj ar baŋo sëfëgund an. Lil ko boxay gër yëg, wat ko lëf ebun ed bënjëm el. ⁷ Wat ko bête anjëm and fëlxën bani gaf ir *Yesu aŋ do gë bënjëm bën. Anjëm aŋo momopa bax bebët išëxe, ax gi bana šode-šode. ⁸ Ata asëfan ar hatët bax gër yëg an, lil ko bête. Ga wat ko, aŋo fo w'a ko. ⁹ Xali amëd aŋo abi pëni bana pere Oñëgw Omënëk od rek mène *Yesu axani ebox exo kani gër ecës ok. ¹⁰ Ata bësëfan bëxi bëjo w'ayi këni.

End Yesu do gë Mari Madëlen enj

¹¹ Barikan, Mari Madëlen ga bayi ko fac ler gër yëg, ko sesënd. Kwël gë otes ok fo, rëngw ko, do yëkwa ko lëf gër yëg. ¹² Ata wat këbi omeleka oki gë banjëm bapešax ga yëpa këni gër ed

xwët bani eman end *Yesu eŋ: íbat gër ed bax gaf, ijo gër ed bax osapar. ¹³ Na wëka këno: «Wëj, ineŋa këy sesaxënënd?» Yaka këbi: «Anëka wëgët këno Axwën aram an do ame nang ex na ba feye rëfali këno.» ¹⁴ Ga ko yeyan mondako, nëkona ko gand epoxy, ata wat këŋo ala mo kwëša. Bari axo nang bana mëne *Yesu ex. ¹⁵ Ata re ko *Yesu: «Wëj, ineŋa këy sesaxënënd? Noŋo wa këyo ŝaland?» Mari Madëlen, ga yëla ko mëne axwën andëda an ex, re ko: «Awël nde, angëmëne wëj rëfali këŋo, pelële ba fe xwët këyo mëŋ këmo xana.» ¹⁶ Aŋo re ko *Yesu: «Mari!» Ata ga ŝena ko, yaka ko: «Rabuni!» Gë eyeyan ed Bëšëwif el (Asëyali aram). ¹⁷ Ata re ko *Yesu: «Këreye dëkëra na de, ame baka ex na pere gër Faba. Bari kan, yel eyëbi pelëx bëmaŋe bëndam bëŋ mëne në ebaka me ŋaŋ gër Faba, ar ex Faba irewën bëte. Në ebaka me gër Kaxanu ir xwën ke, ar ex Kaxanu ir xwën këŋun.» ¹⁸ Ata Mari Madëlen ye ko ebi nangënëx bëšëfan bën mëne Axwën an ŝanayaxënëgu këŋo. Ata hateli ko dek bend felëgu këŋo beŋ.

End Yesu do gë bëšëfan bërexëm eŋ

¹⁹ Kwël yatir akey aňanar aŋo fo, genëka, bëšëfan bën abarër barër bani në aciŋ do fërara këni dek owët oŋ, ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëšëwif bën. Ata na ŝanayaxën këbi *Yesu, xwëša ko mërëxand do fel këbi: «Obetak ol gil ex gë wën!» ²⁰ And yeyaneli këbi mondako aŋ, ŋasindëra këbi bambënut baŋ gër otaxan do gër ambëb. Ata bëšëfan bën nëngandëra këbi ga wat këno Axwën an. ²¹ *Yesu fel këbi gašëxe: «Obetak ol gil ex mërëxand irewën! Ang laŋwënëgu ke Faba ak, wëno bëte mondako fo këmun laŋwënënd.» ²² Ga hata ko eyeyan elo, hëm këbi, do re ko: Dilëlexo Angoc Amënëk aŋ gër oŋwëkw orewën. ²³ Bër kënebi seban beňëŋenax bën, Kaxanu aseban këbi seban do bër kënebi fenan bën, Kaxanu afenan këbi fenan.

End Yesu do gë Toma eŋ

²⁴ Ang ebani bëšëfan bën epëxw gë bëxi ak, Toma, ar nëngwët baŋo Didim an, axo gi bana yatir ŝanaŋaxën babi *Yesu. ²⁵ Bëšëfan bëšandaŋ fel këno mëne Axwën an aŝanaŋaxën ŝanayaxën këbi yatir bayik axo gi bana. Ata yaka këbi: «Wëno angëmëne ame wat ex na gër otaxan odexëm bambënut band sembaŋen baŋo opëwët baŋ, angëmëne ame nëmbe ex na bëte ambëb and sënga bani aŋ, din ame ma na.» ²⁶ Ga xucak bakey banjongëbatas, fedër këni gašëxe bëšëfan bën gër iciŋ, yatijo Toma na baxo. Owët oŋ dek fërara bani; ata ga ŝanaŋaxën këbi *Yesu, xwëša ko mërëxand, do re ko: «Gil ex obetak ol mërëxand

irewën!»²⁷ Ata fel këjo Toma: «Tëkaliw tan ebasa edey el ro, do nëkod otaxan odam ok. Tëkaliw ataxan andey an, njëmbal bëte ambëb andam an. Ande këni gil ar gë ekwëta, kërey gi na ar gë oņëpëgënan!»²⁸ Ata Toma yaka këjo: «Wëj ex Axwën aram an! Wëj ex Kaxanu ir xwën ke in.»²⁹ Na re ko Yesu: «Ga wat këye nde xwëtaxën këye? Nëngandërayindëlebi bër xwëta ke watërëxe bën.»

³⁰*Yesu ari ri ko bëte ogës od bësëfan bërëxëm becarax becëxe bendanjëm, bend ani nëgw ex na gër akayëta aņo ro. ³¹Bebër yëgw këni bën, a yëgw yëgw këni en maxën mëne *Yesu ex Afexën an, Asëniw ar Kaxanu an. Do gë ekwëta elo, en cotaxën anijan aņ gër o wac orexëm.

End gër anjer and Tiberiyad eņ

21¹ Ga xucak eņo, *Yesu ŝanaxën këbi bëte bësëfan bën. Gër bëņa ir anjer and Tiberiyad ŝanayaxën babi mondako. ²Er barër bani: Simoņ Piyer, gë Toma, ar nëngwët bano Didim an, gë Natanayel Ibëkana ir gër ebar ed *Galile, gë bosëniw bor Sebede do gë bësëfan bëxi bësëxe. ³Ata na, re ko Simoņ Piyer: «Wëno gër edapëran këme ye doru.» Yaka këno boŝandaw: «Asëf këmi sëf, biyi bëte.» Ga hat këni gër anjer, fëra këni polo në ikuluņ do lapëra këni wec. Bari yowe y ano tëra ex na. ⁴Gëbër, Yesu hatëgu ko gër bëņa na gër ed hi bani, bari bësëfan bën ani nang bana mëne *Yesu ex. ⁵Ata Yesu wëka këbi: «Obaŝ oram, oxan nde sëra kënëbi na?» Yaka këno: «Ali.» ⁶Ata fel këbi: «Awa dapin ebën el gand liw ir ikuluņ ata kën wat.» And lap këni aņ sëkwan këni ecëpët el ga fëxw këni oxan ol. ⁷Ata asëfan ar baņo *Yesu mbaņ aņ fel këjo Piyer: «Xey Axwën an ex de!» Sam ga wël ko na Simoņ Piyer mëne Axwën an ex, ŝuđa ko acud andexëm aņ gayik tëb gë eman eņ fo bayi baxo, do lapaya ko na gër anjer. ⁸Bësëfan bësanda w xasëgu këni gë ikuluņ iņ ga lasëgu këni ebën el pëxw gë oxan ol, ani nãwëta bana bon ebar el. ⁹Ga ŝëpëta këni ekeg gër ebar, sëk këni angwara and oxan do gë bamburu. ¹⁰Ata re ko *Yesu: «Mëlawënëbi ro mar oxan or sëraw kënëbi ol.» ¹¹Simoņ Piyer ŝëpëtëgu ko ebën el gë bongan keme gë ofëxw oco gë osas. Ado ga sëra banëbi oxan ol go, ebën el ax njesi bana. ¹²Ata *Yesu wac këbi: «Yowën en yambëra.» Asëfan gabatak ax yëxw bana eņo mëka: «No y wa hi këy?» Gayikwa anang nang bano mëne Axwën an ex. ¹³Ga sëka ko *Yesu gër angwara, wëd ko mburu iņ do ŝetëra këbi. Mondako fo ŝetëra babi oxan ol. ¹⁴*Yesu, atasën babi ŝanayaxënënd bësëfan bërëxëm bën elod ga xani ko gër ecës.

End ofelar or Yesu gë Piyer eŋ

¹⁵ Ga faÿ këni eŷambëraŋ el, *Yesu wëka këŋo Simoŋ Piyer: «Simoŋ, asëñiŵ ar Ŝaŋ, ahan nde han këye nëmëc ang han këne boŝandax ak?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këŷ mëne ahan ahan këmi.» Ata re ko: «Awa kađacindëbi opeÿ odam ok.»

¹⁶ Wëka këŋo akinëm: «Simoŋ, asëñiŵ ar Ŝaŋ, ahan nde han këye?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këŷ mëne ahan nde han këmi.» Fel këŋo: «Awa đëkayayindëbi opeÿ odam ok.»

¹⁷ Wëka këŋo atasën: «Simoŋ, asëñiŵ ar Ŝaŋ, ahan nde han këye?» Ata aŋo, ŝamina ko Piyer në end ine wëkaxën këŋo atasën. Yaka ko: «Axwën, wëj beÿ đek nang këŷ. Anang nang këŷ mëne ahan han këmi.» *Yesu re bëte ko: «Awa kađacindëbi opeÿ odam ok.»

¹⁸ «Đal in këmi felënd, and bayi bay ŝambenjar aŋ, gë andeŷ bay ŝuđarand, gë andeŷ bay xapand enar eŋ gër edum, do gë andeŷ bay ŷend gër ed ŷandi ki yo. Barikan, and këŷ xar aŋ, onëxar oŋ këŷ ŷana eŷ yënënd exi kapaxën ašëxe enar eŋ, do exi mëla gër ed bayik axi ñandi na.»

¹⁹ Ata *Yesu mondako nangën baŋo Piyer ang ko ŝës ak ex canaxën enjaran end Kaxanu eŋ. Ata ga ĥata ko fel këŋo bëte: «Wëj tēfëguye!»

²⁰ Piyer ga nëkona ko, wat këŋo asëfan ar lëka baŋo *Yesu an ga këbi sëfa. Asëfan ajo xay'a bax gër emëkw ed *Yesu and bani ŷambërand, do wëka baŋo ba noÿo ex ar këŋo lëxw an?

²¹ Piyer ga wat këŋo ga këbi sëfa, wëka këŋo *Yesu: «Do ajo cëŋ Axwën, ine këŋo hi?»

²² Yaka këŋo *Yesu: «Angëmëne aÿandi ŷandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw, wëj ine bal ki?»

²³ Wëj cëŋ, tēfëguye.» Ata elod yatijo wëli bax gër bëmaÿe mëne asëfan ajo din axo cës na. Enimin, *Yesu aŋo pel bana đe mëne axo cës na. Er re baxo: «Ga ŷandi ŷandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw wëj ine bal ki?»

²⁴ Asëfan ajo rey'ak osede olo, do mëŋ fo ŷëgwëk beŋo đek. Do biyi anang nang këmi mëne er rey'a ko in đal ex.

²⁵ *Yesu ari ri ko bëte bebëranjëm. Kido eni ñëgwëdo đek gë betil ak, ame yëla ex na axëñ xëñ dox gër ngwën ro okayëta od ŷëgw doni ok.